

ПЛОВДИВСКИ УНИВЕРСИТЕТ

ИЗДАНИЕ ЗА ОБРАЗОВАНИЕ, НАУКА И КУЛТУРА

БРОЙ 2–3 (407–408), година XXIX

25 март 2011 година

Приключиха изборите за ръководни органи на Университета

Първото заседание на новоизбрания Академичен съвет се състоя на 21 март в 6. аудитория, където присъстваха много гости, сред които и Негово Високопреосвещенство Пловдивският митрополит Николай, представители на медиите и др. То беше открито от ректора доц. Козлуджов, който заяви: „Почитаеми членове на АС, искам да ви поздравя, да ви честитя избора. Вие сте хората, получили доверието на факултетите чрез номинациите от общите им събрания и избрани от Общото събрание на ПУ. Този избор е проява на отговорност, която вие ще носите. Убеден съм, че заедно с вас ще работим ползотворно и плодотворно за благото на Университета и за неговия просперитет.

Заседанието бе разделено на две части – тържествена и работна. Тържествената включваше ритуала по предаването на ректорската огърлица – символ на ректорската власт. Доц. д-р Запрян Козлуджов я получи от проф. дфн Иван Куцаров с думите: „Приемам ректорската огърлица не само като символ на ректорската власт. Тя в много по-голяма степен е символ на една огромна отговорност, която ляга като бреме върху плещите, и аз осъзнавам тази отговорност. Оттук-нататък тази

отговорност ще определя всяко едно мое решение, всяка една моя постъпка. Разбира се, вие сте хората, които ще споделяте с мен тази отговорност, но имам ясното съзнание, че все пак тя остава основно моя.

След това Негово Високопреосвещенство Пловдивският митрополит Николай отслужи молебен и отправи благословия към новото университетско ръководство и всички студенти, преподаватели и служители от ПУ.

Работната част се проведе в Заседателната зала и най-важният момент от нея беше изборът на заместник-ректори. По предложение на ректора доц. Козлуджов АС избра за негови заместници проф. дмн Георги Тотков – Информационно осигуряване, акредитация и система за качество; доц. д-р Жоржета Чолакова – Учебна работа, издателска дейност и кандидатстудентска кампания; доц. д-р Невена Милева – Международно сътрудничество, научноизследователска и проектна дейност. Проф. дпн Веселин Маргаритов е функционален декан и ще отговаря за Спорт и социални дейности.

Успех в отговорната им работа!

Откриване на първото заседание на новия Академичен съвет. Отляво надясно: доц. д-р Запрян Козлуджов, проф. дфн Иван Куцаров и митрополит Николай

В Броя ще прогледете още:

- Академик Благовест Сендов е почетен доктор на ПУ
- Посланикът на Кралство Белгия гостува в университета
- Мисия „Лондон“
- Пловдивски студенти бяха в Европейския парламент
- Защо учим български език – анкета с чешки студенти

Изборите за ръководни органи на Пловдивския университет

Общото събрание беше свикано на 28 февруари за избори на нови ръководни органи на Пловдивския университет. Форумът се проведе в зала „Пловдив“ на Новотела, защото в ПУ нямаше достатъчно голяма зала, която да побере делегатите, които по списъчен състав бяха 375 души.

Общото събрание започна своята работа под ръководството на неговия председател проф. дмн Стоил Миховски. Дневният ред включваше избор на членове на комисиите, обезпечаващи работата на събранията, доклад на председателя на Мандатната комисия, отчет на ректора, отчет на Контролния съвет, обсъждане на отчетите, избори за председател и заместници на Общото събрание, председател и членове на Контролния съвет, членове на Академичния съвет, избори за ректор.

Отчетите на ресорните заместник-ректори бяха публикувани в брой 1 на вестника и сайта на ПУ и делегатите имаха възможност да се запознаят с тях предварително. Затова ректорът проф. дфн Иван Куцаров в своя отчет се спря поотделно на някои от най-важните ангажменти, заложи в програмата му, и тяхната реализация през изминалите седем години и три месеца. Неговото обобщение беше, че през двата мандата мисията му е била да надгражда това, което са постигнали предишните ректорски ръководства. Той благодари на членовете на неговия екип и на Академичния съвет, на председателя на Контролния съвет проф. дмн Тодор Желязков, на Студентския съвет, който през тези години наистина заработи ефективно и отстояваше правата на студентите.

За възходящото развитие на ПУ говорят много факти – в хронологически и в количествен аспект: предстоящият 50-годишен юбилей, постоянно увеличаващият се брой студенти, разкриването на нови и актуализацията на вече съществуващи специалности и магистратури, обновяващата се и разширяваща се (макар бавно и не според потребностите) материална база, нарастващият авторитет на нашето висше училище в страната и чужбина. За това развитие говори дори един факт, който вероятно е важен само за статистиката и за историята, а именно броят на делегатите на Общото събрание. Списъчният състав през 1993 г. е бил 221 души, 2003 – 268 души, 2007 – 290 души, 2011 – 375 души.

В положителна насока бяха изказванията при обсъждането на отчетите, а същевре-

проф. дфн Никола Балабанов, в качеството си на председател на Комисията по изборите, обяви резултатите. За председател на Общото събрание беше избран проф. дфн Иван Куцаров, а за негови заместници – проф. дпс.н Веселин Василев и доц. д-р Минчо Сандалски. За председател на Контролния съвет – проф. д-р Димитър Мекеров, а за негов заместник – проф. д-р Иван Стоянов.

Момент от работата на Общото събрание

менно бяха засегнати и важни въпроси. Най-големият проблем, който стои на дневен ред от години и ще стои и пред новото ръководство – недостатъчната материална база, отново беше поставен остро. Доц. д-р Веселин Кметов – заместник-декан на Химическия факултет, показа нагледно нуждата от нова сграда за факултета и заяви, че химиците поставят духа над материята, но искат новото ръководство така да преобразува материята в ПУ, че те да се гордеят и с нея. Доц. д-р Снежана Гочева предложи автори на проекти, които не са спечелили финансиране, но в тях има добри идеи, да получават известни бонуси, които да им позволят поне участие в конференции или публикации. Доц. д-р Огнян Агриров повдигна отново въпроса за названието на университета – към името на Паисий Хилендарски да се добави „свети“.

След приемането на отчетите се премина към избори на новите ръководни органи. Председателят на Мандатната комисия проф. дхн Георги Андреев представи кандидатурите, а

Гласуването за Академичен съвет беше предшествано от продължителен дебат за отпаднация пети номиниран човек, предложен от факултетите от които имаше и кандидат-ректор. В Академичния съвет влизат 45 души – ректорът, един представител на администрацията, по четирима от всеки факултет и седем представители на студентите и докторантите.

След което дойде ред и на най-очаквания и коментиран избор – за ректор на Пловдивския университет, който се проведе за 19-и път и трябваше да бъде избран деветият ректор – след проф. Живко Ламбрев, проф. Стефан Иванов, проф. Драгомир Поборников, проф. Павел Ангелов, проф. Цветан Обретенов, проф. Никола Балабанов, проф. Огнян Сапарев и проф. Иван Куцаров. Както е известно, имаше петима кандидати – проф. д-р Асен Рахнев, доц. дпн Дора Левтерова, доц. д-р Живко Иванов, доц. д-р Запрян Козлуджов и доц. д-р Иван Иванов. Всеки от тях представи своите виждания за управление и раз-

Доц. д-р Запрян Козлуджов – ректор на ПУ

витие на университета. Стигна се до очаквания балотаж, а при гласували 356 души се получиха следните резултати: доц. З. Козлуджов – 139 гласа; проф. А. Рахнев – 79; доц. Д. Левтерова – 71; доц. И. Иванов – 38; доц. Ж. Иванов – 22.

На втория тур гласуваха 346 души, от които доц. Козлуджов получи вота на 203, а проф. Рахнев на 129, имаше 13 бели бюлетини и 1 недействителна.

В първото си обръщение като ректор доц. Козлуджов заяви: „Благодаря не само на тези, които ме подкрепиха, но и на всички вас, които почетохте този висш форум с присъствието си. Истински съм развълнуван, защото вие ми гласувахте един огромен кредит на доверие. Отсега нататък предстои по-трудното – да оправдая това доверие. Казах, че няма да ви подведа, че ще направя всичко, което зависи от мен, за да осигуря стабилност, под което разбирам не просто финансовата стабилност – нея ще я осигуря, знам с какво разполагаме, как да управляваме средствата. Под стабилност разбирам спокойствие – хората да идват с желание и увереност на работа. Да работят не само за себе си, но и за институцията Пловдивски университет, за нейния просперитет. Още веднъж ви благодаря – за подкрепата и за доверието.“

На новото ръководство пожелаваме много успехи, да съхрани най-доброто от академичните традиции и да създаде нови, опирайки се на модерни и ефективни решения!

Тильо Тилев

Подкрепа за млади учени В компютърните науки

Докторант Станка ХАДЖИКОЛЕВА

Тече втората година от изпълнението на проект „Подкрепа на творческото развитие на докторанти, постдокторанти и млади учени в областта на компютърните науки“, финансиран от Европейския социален фонд (Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“).

Проектът се изпълнява от консорциум, включващ висши училища и институти на БАН (Русенски университет „Ангел Кънчев“, Софийски университет „Св. Климент Охридски“, Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“, Технически университет – гр. Варна, Технически университет – гр. Габрово, Технически университет – София и Институт по информационни и комуникационни технологии – БАН). Проектът се координира от Великотърновския университет „Св.св. Кирил и Методий“.

Целева група са 51 млади учени, докторанти и постдокторанти от организациите партньори. Координатор от страна на ПУ „Паисий Хилендарски“ е проф. д-мн Георги Тотков, а участници – докторантите Д. Благоев, В. Сивакова, Н. Вълчанов, Хр. Инджов и Ст. Хаджиколева.

Работата по проекта стартира през септември 2009 г. Основни резултати, получени към момента, са:

1. Проведени бяха два интензивни цикъла от лекции през януари и септември 2010 г. По време на обучението младите учени не само обогатиха своите знания и се запознаха с нови методи и средства за провеждане на научни изследвания, но имаха и възможността да се срещнат с изтъкнати специалисти от областта на компютърните науки и информатиката – проф. Пл. Боровска, проф. Н. Синягина, проф. Т. Стоилов, Проф. Ст. Капралов, доц. М. Тодорова, доц. П. Мануилов, доц. О. Асенов, доц. Кр. Стоилова, доц. О. Георгиева;

2. С цел подпомагане на научните изследвания, всички млади учени – участници в проекта, бяха абонираны за издания на престижни международни професионални организации от областта, като IEEE и ACM;

3. В партньорските организации се изградиха Лаборатории на младия учен, оборудвани със съвременна компютърна техника и друга специализирана апаратура. По заявки на отделни партньори беше закупено и инсталирано специализирано програмно осигуряване. По такъв начин се създадох условия за провеждане на изследвания и обработка на резултати от експерименти;

4. През първата година от изпълнението на проекта младите учени публикуваха повече от 80 статии (вкл. участия на национални и международни конференции, подпомогнати финансово от Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“);

5. Всеки млад учен получи и непосредствена финансова подкрепа под формата на допълнителна ежесечна стипендия за подпомагане на научноизследователската дейност.

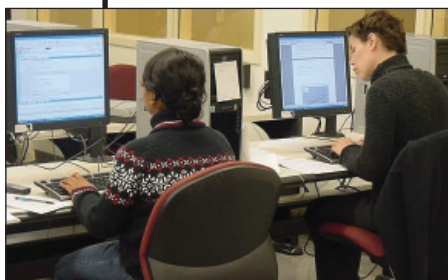
6. Подготвя се провеждане на Кръгла маса с участие на младите учени и представители на бизнеса на тема „Проучване и анализ на състоянието на връзките между науката и бизнеса, изясняване на нуждите на бизнеса от иновационни продукти. Споделяне на опит в работата с ИТ сектора. Сближаване на ВУ и БАН с бизнеса“, и др.

Младите учени от ПУ, участващи в проекта, се включиха успешно във всички дейности. Радващо е, че 3-ма от тях (Д. Благоев, В. Сивакова и Н. Вълчанов) вече приключват подготовката на своите дисертационни тези за защита през настоящата година, а 2-ма (Хр. Инджов и Ст. Хаджиколева) направиха първите си успешни разработки и публикации.

Управителният съвет на проекта и неговият ръководител доц. д-р Георги Тодоров са убедени, че подкрепата, която Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ осигурява на докторантите и младите учени, е навременна и от съществена полза за развитието на българската наука.

Статистика за динамиката на научно-техническото развитие в световен мащаб

Подробна статистика за динамиката на научно-техническото развитие в глобален мащаб за периода 1995-2009 г. е публикуван от Националния научен фонд на САЩ. Най-бързо се развива науката в Китай, който вече се сравнява със САЩ по броя на научните работници. В Западна Европа, САЩ и Япония се запазва умерен ръст, докато в Русия се наблюдава спад на основните показатели за научно-техническо развитие.

Един от главните изводи от многобройните приведени данни и графики е, че безпрецедентните усилия на Китай за нарастването на научно-техническия потенциал през последните 15 години дават изключително впечатляващи резултати. За първи път има страна, в която разходите за наука 10 години поред растат с повече от 20% ежегодно. Резултатите от тези усилия се отразяват в стремителния ръст на такива ключови показатели като частта от brutния вътрешен продукт, отделян за наука и образование, броят на завършващите висше образование и производството, свързано с наукоемка продукция. Китай вече е достигнал САЩ по количество на научните работници: в двете страни сега има по около половин милион учени. Приблизително толкова са и в страните на Европейския съюз. Бързо се увеличава броят на учените и в другите източноевропейски държави, особено в Южна Корея, Тайван и Сингапур. В Русия се наблюдава спад: през 1995 г. е имало около 600 000 науч-

ни работници, а сега са около 450 000. В Китай всяка година броят на учените се е увеличавал с 9%, а в Русия е намалявал с 2%.

Към важните тенденции трябва да се отнесе бързото развитие на международното научно сътрудничество. През 1988 г. 8% от всички научни статии са били написани от международни авторски колективи, докато през 2007 – вече стават 23 %.

Сред важните показатели за резултатите от научната дейност е количеството на публикации в международни реферирани списания. Като цяло, броят на публикуваните статии ежегодно расте. През 1988 г. са публикувани около 460 000 статии, а през 2008 – 760 000. Частта на статиите, публикувани от учени в САЩ и Европейския съюз, постепенно намалява: през 1995 г. на тях се падат 69% от статиите, а през 2008 – 59%. Частта на азиатските страни за този период е нараснала от 14 на 23%, като този ръст основно е обезпечен от китайските учени, които са публикували през 1988 г. само 1% от всички статии в света, а през 2008 – 8%. Както сочат данните, сред 45-те държави с най-развита наука само при две има понижаване на броя на статиите – Русия и Украйна. Класацията се води от САЩ, като в десетката са Китай, Япония, Великобритания, Германия, Франция, Канада, Италия, Испания, Южна Корея. Русия е на 14 място, като преди нея са Индия, Австралия и Холандия. За съжаление, България е извън тези 45 държави. От бившите социалистически страни, освен Русия, са включени: Полша – 20 място, Чехия – 31 място, Унгария – 37 място, Украйна – 39 място. От 42 до 45 място се заемат съответно от Словения, Румъния, Хърватска и Сърбия. Най-голям процент на нарастване броя на статиите има при Иран (25,7%), който заема 27 място в класацията.

Акад. Благовест Сендов стана почетен доктор на Университета

Акад. Благовест Сендов е една от емблематичните фигури не само в областта на образованието и науката, но и в обществения и политическия живот на България. Както отбелязва и ректорът проф. д-р Иван Куцаров, той е може би най-значимата личност, получила званието Доктор хонорис кауза на Пловдивския университет.

Тържествената церемония по връчването на почетния диплом се състоя на 1 февруари в 6. аудитория. Удостоверяването му с високото звание е по предложение на Факултета по математика и информатика. Акад. Сендов е свързан отдавна с Пловдивския университет, където през 1964 г. води първите лекции по числен анализ. Творческата биография и научните приноси на новия почетен доктор бяха представени от декана на ФМИ проф. д-р Асен Рахнев.

Акад. Благовест Сендов е роден на 8 февруари 1932 г. в Асеновград. Завършва висше образование по математика в Софийския университет през 1956 г.

Научните му интереси са в: Теория на приближенията, Компютърни науки, Математическо моделиране в биологията, Компютърна геометрия, Образова-

Отляво надясно: доц. З. Козлуджов, акад. Б. Сендов, проф. И. Куцаров, проф. Д. Мекеров и проф. А. Рахнев

ние. Има над 300 научни публикации, 7 монографии, над 30 книги и множество цитирания. Само на хипотезата на Сендов са посветени над 80 научни публикации от цял свят, а съвсем наскоро той откри решението на сложен алгебричен полином, чийто автор е известният български математик акад. Любомир Чакалов (1886 – 1963).

Акад. Сендов е бил дългогодишен член и председател на СНС по математика при ВАК, участвал е в множество редколегии, организационни и програмни комитети на национални и международни научни конференции, симпозиуми и конгреси. Седем пъти е народен представител, през 1995 г. е избран за председател на Народното

събрание, а през следващия мандат е негов заместник-председател. От 2003 до 2009 г. е бил посланик на Република България в Япония.

Акад. Сендов е инициатор и първи президент на първата Международна олимпиада по информатика – 1989 г. в гр. Правец. (21-та Международна олимпиада по информатика се проведе в Пловдив през август 2009 г. и нашият ФМИ беше основен съорганизатор.)

Член-кореспондент на Българската академия на науките от 1974, академик от 1981, няколко години е заместник-председател и научен секретар, председател е на БАН от 1988 до 1991 г.

Ректор на Софийския уни-

верситет в периода 1973-1979 г.

Член на Британската компютърна асоциация, чуждестранен член на Сръбската академия на науките и Украинската национална академия на науките, почетен член на Международна за висшето образование академия на науките. През 1977 г. е избран за почетен доктор на Московския държавен университет.

От 1980 до 1985 г. е вицепрезидент и действащ президент на Международната асоциация на университетите (IAU), а от 1985 г. – почетен президент на организацията.

Вицепрезидент и президент на Международната федерация за обработка на информация (IFIP).

В периода 1986–1990 г. е член на Изпълнителното бюро и Генералния комитет на Международния съвет на научните съюзи (ICSU). По същото време заема поста вицепрезидент на Международната програма по информатика на ЮНЕСКО.

През 1986–1987 г. е член на Комитета за оценка на дейностите към Университета на Обединените нации. А от 1988 до 1992 г. е член на Изпълнителния комитет и Борда на директорите на Международната фондация за оцеляване и развитие на човечеството.

Уважаеми, господин Ректор и членове на Академичния съвет, драги преподаватели и студенти. Сърдечно благодаря за високата чест, която ми оказвате днес.

Вековните университетски традиции повеляват, по време на този тържествен ритуал, да кажа ясно и откровено какво е за мен науката, поради която стоя сега пред вас.

Математиката има специално място сред другите науки, защото тя е език, който обслужва не само всички науки, но и връзките между хората. Тя е съществена част от грамотността.

Математиката има една основна характеристика. Дадено твърдение е част от мате-

Академично слово на акад. Благовест Сендов

матиката, ако то е доказано. Разбира се, както и в другите науки, математиците изказват хипотези и се стремят да ги докажат или да ги опровергават. Но има една коренна разлика. Изследванията в другите науки водят до създаване на теории, които се подкрепят чрез експерименти. Тази подкрепа в един момент може да престане и съответната теория дава път на друга теория. В математиката това, което е доказано, остава в нея вовеки.

Умението да се доказва, което се развива чрез обуче-

нието по математика от най-ранни години, е от голямо значение за развитие на интелекта. То е най-важно за подготовката на професионалните математици.

Възможностите за приложение на математиката силно нараснаха с появата на компютрите, които наистина преобрази света. Голяма наша национална гордост е, че синът на Иван Атанасов от село Бояджик, Ямболско, професорът по математика и физика Джон Атанасов, е в основата на този колосален прогрес.

Но, за съжаление, името на Джон Атанасов все още не заема заслуженото си място в йерархията на великите учени и откриватели в света. Този проблем ме вълнува от преди 40 години и днес ще се опитам да дам едно обяснение защо това е така, без да се впускам в подробности.

За да искаме нещо да се докаже, трябва най-напред да формулираме точно какво ще доказваме. Ентузиазирани защитници на Джон Атанасов го обявяват за баща на компютъра. Но това среща много силни и аргументирани възражения, защото съвременните компютри са резултат от дълга

Посланикът на Кралство Белгия изнесе лекция пред студенти от ПУ

От самото създаване на специалност *История* в Пловдивския университет се появява традицията да се канят интересни лектори отвън и чужбина, които в изнесените академични лекции отварят широко хоризонта на студентите и им дават възможност за пряк контакт с различни гледни точки и дискутиране на проблемите на глобалния свят. Принос в тази насока дава доц. д-р Валентин Петрусенко от Катедрата по обща история и археология, който в рамките на водения от него отворен лекторат по европеистика „Жан Моне“ вече от десетина години кани посланиците на различни страни, акредитирани в България.

Сред тези дипломатически представители студентите на ПУ са имали възможност да се срещнат с лектори от Испания, Унгария, Южна Африка, Израел, Палестина, Великобритания, Франция и др. Една от целите на лектората „Жан Моне“ е да даде възможност студентите да чуят основните приоритети на общоевропейската политика от посланиците на страни, председателстващи ЕС. Последната такава лекция бе проведена от Н.Пр. Марк Михилсен, посланик на Кралство Белгия. Натовареният график на посолствата често не позволява изяви извън столицата, но посланикът на Белгия настояваше да

Белгийският посланик Марк Михилсен и доц. Валентин Петрусенко

представи лекцията си възможно най-скоро, през януари 2011 година, и това се превърна повече в своеобразен отчет на дейността на страната му в периода на белгийското председателство.

Доста млад и съвсем непринуден в обноските си, Марк Михилсен веднага спечели аудиторията. Но това, което най-много впечатли пловдивските студенти, бе неговата висока ерудираност и достъпната форма при поднасянето на сложната политическа материя.

С образованието му по право и политически науки това не е толкова трудно, но наистина забележителна бе възможността да се демонстрира по достъпен начин кухнята на политиката и международните отношения, където с академична прецизност бяха представени важните особености на

формирането и изпълнението на политическите решения по време на отговорното председателстване на Евросъюза.

Похвална бе и активната ангажираност на аудиторията и зададените интересни и дори деликатни въпроси. Сред първата група въпроси доминираха темите как Лисабонският договор се отрази на континюитета на европейската външна и вътрешна политика и ролята на „европейското трио“ в графика на председателстване на Съюза.

Сред деликатните теми фигурираха въпросите как Белгия успешно се справи с отговорностите на председател-

ството на ЕС в период на сериозна вътрешнополитическа криза и липса на избрано правителство. Както и често спекулираните прогнози за евентуалното разпадане на Белгия като държава. С присъщата за всеки посланик изтънена дипломатичност Марк Михилсен показва на студентите интересни детайли от кухнята на водените в Брюксел преговори и начините за постигане на политически компромиси. Именно на базата на такава политика се постига балансът между противоречивите партийни или националистични конфликти и можем да бъдем съвсем сигурни, че Белгия ще съхрани своя уникален модел на конструктивно съжителстване на двете основни национални общности – валонската и фламандската.

Като заключение може да се каже, че подобни ерудирани лекции са изключително важни и за действащите политици и горещо ги препоръчваме като домашно за българските управници – необходимо е да бъдем подготвени за очакваното изпитание България да председателства ЕС, което ще дойде, все някога...

Анонс: Очаквайте през пролетния семестър нови изяви и публични лекции, провеждането на отворения лекторат по европеистика „Жан Моне“ и съпътстващите с него организирани посещения в Дипломатическия институт към МВнР и Представителството на ЕС в България.

„Пловдивски университет“

➔ от стр. 4

еволюция и следователно компютърът има много на брой именити бащи.

Трябва точно да формулираме какъв е приносът на Джон Атанасов в тази еволюция, а той е следният.

Всички устройства за смятане до Джон Атанасов използват механичен носител на цифрите за запис на числата, с които се смята. Това са камъчета в древния абак, зъбчати колелца и котви на електрически релета. Джон Атанасов анализира всички съществуващи средства за смятане и ги разделя на два

типа: цифрови и аналогови. По негово време има вече електронни аналогови устройства за решаване на диференциални уравнения, но той правилно ги определя като безперспективни, поради ограничената им точност.

Великото прозрение на Джон Атанасов е, че трябва да се намери друг носител на цифрите в цифровите устройства за смятане, който да позволява по-голяма скорост от механичния. В своя сравнително непретенциозен компютър Джон Атанасов за пръв път използва електронен носител на цифрите за представяне на

числата, с които се смята. Тази фундаментална идея е присвоена, без да се признае нейното авторство, от създателите на знаменития ENIAC, в Пентагона. Тази колосална машина е обявена след Втората световна война за първия модерен компютър и влиза във всички учебници.

За да заеме българинът Джон Атанасов полагащото му се място сред великите умове на човечеството, не е необходимо да се доказва, че той е единственият баща на компютъра. Бащите са много. Достатъчно е да се оцени това, което той действително е направил.

Всъщност, Джон Атанасов отвори вратата на човечеството към информационната ера. Представянето на информацията в цифров вид чрез електронни носители води началото си от Джон Атанасов. Благодарение на тази електронна цифровизация, която позволява автоматична преработка на информацията, днес имаме изключително удобни комуникации, мобифони, интернет, цифрови фотоапарати и какво ли не.

Можем да сме горди, че Джон Атанасов е българин, но от нас зависи това да не е единствената ни гордост.

50 години Пловдивски университет

Портрети

Професор Никола Моллов

Портрети

Проф. д-р Никола БАЛАБАНОВ

Есента на 1973 година беше богата на хубави събития за Пловдивския университет: открихме две нови филологически специалности, започна проектирането на университетския комплекс; Общината ни предостави блок с 60 ведомствени апартамента и др. Това бяха все придобивки, които потвърждаваха признанието и нараснал авторитет на университета.

Към положителните емоции, които преживявахме по това време, се прибави още една – научихме, че от БАН се готви да постъпи на работа при нас професор по органична химия, доктор на химическите науки. В Пловдивския университет "голям доктор" все още нямаше и с интерес очаквахме неговата поява. Интересът се подсилваше от обстоятелството, че специалността „химия“, която през 60-те години се беше развивала добре, през второто десетилетие буквално осиротя. Почина титулярът на катедрата по органична химия проф. Асен Гълъбов; пенсионираха се професорите Иван Попов (биохимия) и Никола Ганчев (аналитична химия); професор Младен Генчев – съзателят на Катедрата по обща и неорганична химия, беше принуден да напусне заради опетнили името му скандали.

След няколко месеца, през 1974 година новият професор Моллов постъпи при нас на работа и в продължение на почти 20 години беше една от водещите фигури във факултета и Университета.

БИОГРАФИЯ

Никола Моллов е роден в Бургас през 1926 г. Интересът му към химията се е формирал не без влиянието на неговия гимназиален учител Младен Генчев – по-късно професор в нашия университет. После и двамата – учител и ученик, потеглят към столицата – първият, за да започне научната си кариера в Софийския университет, а Н. Моллов – да следва химия. (По ирония на съдбата, точно когато двамата щяха да слезат биографиите си, вече като колеги – професори в нашия университет, проф.

М. Генчев подаде оставка и се прехвърли в ХТИ – Бургас.)

След завършване на висшето си образование (1951 г.) Н. Моллов постъпва като асистент в катедрата по органична химия във Физико-мате-

матическия факултет. Бях студент през онези години, а за известно време и асистент, в същия факултет и имам някакви преки впечатления за средата, в която е израснал Н. Моллов като учен.

В кадрово отношение специалността химия беше сред най-силните в Софийския университет. В нея работиха известни учени: проф. Димитър Иванов (наследил катедрата по органична химия от Асен Златаров; избран през 1961 г. за академик), проф. Ростислав Каишев (физикохимик, от 1961 г. академик), проф. Никола Пенчев (аналитична химия, от 1961 г. член-кореспондент), проф. Димитър Баларев (неорганична химия) и др. Това бяха все учени с международен авторитет, създали талантива генерация от специалисти по химия. Към тази генерация принадлежи и проф. Никола Моллов.

Н. Моллов се развива в школата по органичен синтез

на проф. Д. Иванов под прякото ръководство на доц. Богдан Куртев. Той е известен като създател на стереохимичното направление в България. През 1961 г. е избран за професор, през 1974 г. – за академик, а през 1968 г. е назначен за директор на Института по органична химия (ИОХ) към БАН.

Професионалната ориентация на Н. Моллов до голяма степен се определя от специализациите му във Всесъюзния

литират и след няколко години се завръщаха в столицата, проф. Н. Моллов остана верен на Пловдивския университет и на града ни. Тук той се задоми и се ожени. Не мога да не споделя с удоволствие, че взе за съпруга моята очарователна съученичка Анита Тонева (За разлика от признанията на Бранислав Нушич в своята „Автобиография“, смятам, че след женитбата си Н. Моллов преживя нов творчески и житейски подем.)

НАУЧНИТЕ ИЗСЛЕДВАНИЯ НА ПРОФ. Н. МОЛЛОВ

са основно в химията на природните и синтетичните биологично-активни вещества. Тази дейност включва изследвания на химическия състав на български растения, най-често билки – изолиране и идентифициране на съдържащите се в тях алкалоиди. Това са широко разпространени в природата азотосъдържащи съединения, които изпълняват важна роля като молекули с биологична активност. Интересът към тези съединения се определя и от широкото приложение, което те намират най-вече в медицината, а също и в хранителната промишленост.

В Софийския университет и ИОХ, под ръководството и съвместно с проф. Б. Куртев, Н. Моллов разработва и изпитва нови методи за синтезиране и идентифициране на алкалоиди, благодарение на което са открити десетки нови съединения от този тип. Един от оригиналните синтетични методи, разработени от двамата учени, е популярен сред специалистите като „Реакция на Куртев-Моллов“.

Особен интерес представляват изследванията на Н. Моллов върху растенията от рода Таликтрум („Обичниче“). В тези изследвания са открити 20 неописани дотогава алкалоида и още толкова познати, но за първи път установени в български растения. В изследвания на

химико-фармацевтичен институт (Москва, 1961 г.) и в Химическия факултет на Университета в Отава (Канада, 1967 г.). През 1957 г. той защитава дисертация за степента „кандидат на химическите науки“, а през 1961 г., следвайки своя патрон, се прехвърля на работа в ИОХ, където е избран за старши научен сътрудник. В продължение на 12 години работи в групата по химия на алкалоидите към секция „Химия на природните органични съединения“. През 1972 г. Н. Моллов защитава дисертация за получаване на научната степен „доктор на химическите науки“. Това е първата в България защита на голяма докторска степен по химия.

Както вече стана дума, през 1974 г. Н. Моллов беше избран за професор в нашия университет и пое ръководството на Катедрата по органична химия. За разлика от много други софийски колеги, които пристигаха в Пловдив, за да се хаби-

растения от други видове групата на Н. Моллов установява присъствието на още 27 алкалоида, от които 14 са установени за първи път. Тези приноси са описани в монографията „Таликтрум алкалоиди“, с водещо авторство на Н. Моллов, издадена от Унгарската академия на науките. Споменатите изследвания и приносите в тях са защитени в докторската дисертация на Н. Моллов: „Върху алкалоиди на рода Таликтрум“ (1972 г.)

Идвайки в Пловдив, проф. Н. Моллов продължи сътрудничеството с ИОХ-БАН като привлече в него и част от сътрудниците на катедрата. Той не наложи своята тематика на всички асистенти, защото някои от тях имаха вече 10-12 години стаж, свои научни интереси и утвърдени направления. Постепенно около професора се обособи група, която възприе неговата тематика – химия на природните и синтетични вещества.

През пловдивския период на проф. Моллов под негово ръководство бяха разработени нови синтетични методи за получаване на съединения, влизащи в структурата на редица важни алкалоиди. В резултат на тази дейност са получени няколко хербицида, за които заедно с Базата за развитие и внедряване на химическия завод „Агрия“ бяха разработени лабораторни и производствени технологии. Получени са и много нови вещества с пестицидна активност.

Научната стойност на тези изследвания е защитена с две докторски дисертации и множество дипломни работи. Много от резултатите са публикувани в медицински и фармацевтични списания. Проф. Моллов има участия в 14 авторски свидетелства.

Важно е да се знае, че значителна част от изследванията не са просто върху оригинални, но абстрактни и безполезни съединения, а такива, които намират приложение в хранителната промишленост, както и в производството на лекарства. Някои от тези съединения са важни за борбата с причинителите на болести, а също и за унищожаване на нежела-

ната растителност (напр. плевели).

Под научното ръководство на проф. Моллов израснаха много добри специалисти. На първо място трябва да спомена покойния колега Атанас Венков, който защити докторска дисертация и беше избран за професор. В катедрата получи своята професионална квалификация и доц. Людмил Луканов, понастоящем декан на Факултета по фармацевтика към Медицинския университет Пловдив.

Заедно с авторитета си на учен, проф. Моллов стана образец и със своята

ПРЕПОДАВАТЕЛСКА ДЕЙНОСТ

В продължение на близо 20 години той четеше лекциите по органична химия. Тази дисциплина се смята за една от най-трудните в специалността, но професорът успя да преодолее предубежденията към нея и да приобщи студентите към своята наука. И сега, много години след неговото пенсиониране, студентите от онези випуски говорят с голямо уважение за преподавателските му качества. Благодарение на голямата си научна ерудиция и професионален опит, проф. Моллов си спечели авторитет на перфектен лектор. През 1981 г. двамата с доц. Г. Папанов издадоха учебник по органична химия, претърпял второ издание през 1988 г. През 1994 г. професорът издаде самостоятелно учебник по тази дисциплина.

Проф. Моллов с удоволствие предаваше своите знания и опит на по-младите си сътрудници. Под негово ръководство бяха защитени много дисертации и дипломни работи. Той участваше в организираните от факултета научно-методични конференции. Включи се и в разработването на някои частно-методични проблеми (съвместно с доц. Б. Матеева).

Утвърдил се като учен и университетски преподавател, естествено беше професорът да бъде привлечен и в

АДМИНИСТРАТИВНИ ДЕЙНОСТИ

Основното си задължение – ръководител на Катедра-

та по органична химия, проф. Моллов изпълняваше през всичките години на пребиваването си в университета (1974-1992 г.) Освен това, през 80-те години той беше избран един мандат за заместник-декан и един за декан на Химико-биологическия факултет.

В края на 70-те години в Пловдив беше създадена мрежа от научно-приложни звена на БАН. Едно от тях беше Лабораторията по биологично-активни вещества. От самото ѝ създаване за неин ръководител беше назначен проф. Моллов. Това осигуряваше още по-ефективно сътрудничество на катедрата с Академията на науките. На всички административни длъжности професорът успяваше да създаде условия за спокойна и делова работа. Неговият авторитет, основан на научната му ерудиция и положителните му личностни качества, го правеха харизматичен ръководител. Като признание за всички свои дейности той получи ордени и медали, а през 1987 г. беше удостоен с високото звание „Заслужил деятел на науката“.

Иска ми се в заключение да спомена нещо и за

ЧОВЕШКИТЕ КАЧЕСТВА НА ПРОФЕСОР МОЛЛОВ

Няма да скрия личните си пристрастия към него и ще споделя мои лични впечатления, дори с риск да събера с оценките и сравненията. Още при първите ми контакти с професора видях в него физическа и духовна прилика с един от любимите ми герои от класическата литература – Пиер Безухов („Война и мир“). Частично това стана под влияние на образа, изграден от Сергей Бондарчук в едноименния съветски филм. Но аз виждах главно нравствено-психологическата прилика с героя на Толстой. Не зная какво е потеклото на проф. Моллов, но ми се струва, че той притежава наследино благородство, мекоота и доброта. Без да съм бил много близък с него, винаги ми е било приятно да общуваме. Спокойните очи, с които гледа през очилата събеседни-

ка си, излъчват топлина, която предразполага към откровение и уважение.

За да разведрия сериозната характеристика, която правя (макар и напълно заслужена), искам да посоча някои „второстепенни“ качества на професора. Той е много добър стопанин и домакин, грижовен съпруг и родител. Умее да приготвя вкусни специалитети (имал съм възможността да ги опитвам), може би защото знае какви билки и алкалоиди да прибавя към ястията.

Като имам пред вид успешния старт на проф. Моллов в БАН, благоприятната среда, в която се е развивал, си мисля, дали идвайки в Пловдив той не е пожертвал академичната си кариера. Дори и да е така, струва ми се, че съдбата го възнагради и в професионален, и в житейски план. Той ще бъде запомнен от стотици и хиляди негови студенти и сътрудници като преподавател и учен, затвърдил авторитета на Пловдивския университет.

Известно време работих заедно с академичните Евгений Головински (биоорганик и фармакобиохимик) и Васил Големански (зоолог). Те бяха членове на Комисията по природни науки към Националната агенция за оценяване и акредитация, която аз курирах. И двамата са били негови студенти и с огромно уважение говореха за качества на своя някогашен преподавател. Това е високо признание от високо място. Не помалко ме впечатли възторгът, с който сегашният ръководител на Катедрата по органична химия доцент Стела Статкова говори за професора. За нея той е образец за преподавател, перфектен в отношенията с хората, пример за етично поведение и висок морал.

Ще направя още една аналогия с литературата, като припомня гордостта, с която старият майстор от драмата на Рачо Стоянов прави равностойка на стореното от него: „Каква радост е за майстора, майстора да прави“.

Мисля, че професор Никола Моллов с не по-малко достойнство може да произнесе тези думи.

2010 – една успешна година за CMS експеримента на LHC в CERN

Доц. д-р Ваньо ЧОЛАКОВ

Измина почти една година (30.03.2010 г.) от първия сблъсък на двата снопа ускорени протони до рекордните 3,5 TeV. Получени бяха първите физически резултати при 7 TeV енергия на взаимодействие, които напълно оправдаха надеждите не само на членовете на CMS колаборацията, а и очакванията на научната общност от целия свят.

На международната конференция по физика на високите енергии (ICHEP), състояла се през месец юли в Париж, физиците от CMS експеримента представиха множество нови резултати от взаимодействията на сноповете ускорени протони с енергия 3.5 TeV на Large Hadron Collider (LHC) в CERN. От 30.03.2010 г. на LHC се осъществяват 7 TeV сблъсъци, в резултат на което бяха непосредствено получени и детектирани много от „старите ни приятели“, като „неутралния пион“, открит през 1950 г. от тогава интензивността на сноповете на LHC непрекъснато се повишава, което е основен фактор за осъществяването на билиони сблъсъци. Това означава, че „необикновени“ частици, такива като преносители на слабите взаимодействия – W и Z бозоните (регистрирани за първи път през 1983 г. в CERN) бяха „произведени“ в значително количество. Разпадите на W и Z бозоните до стабилни частици като електрони, мюони и струи („jets“) от адрони (частици, съдържащи кварки), които бяха впоследствие детектирани от CMS и идентифицирани като оригинални W и Z бозони. На CMS бяха регистрирани също така и тежки адрони, съдържащи „странни“ („strange“), „очаровани“ („charm“) и „прелестни“ („beauty“) кварки. Получени бяха и неопровержими данни за раждането и на най-тежките „топ“ („top“) кварки. Тези частици са повече от хиляда пъти по-тежки от неутралните пиони и са регистрирани преди това само на колайдера Tevatron във Fermilab, Чикаго, САЩ. Тяхното откриване през 1995 г. запълни липсващото място в Стандартния модел, математическо описание на фундаменталните частици и техните взаимодействия. Способността за откриване и изучаване на тези екстремални и необикновени събития

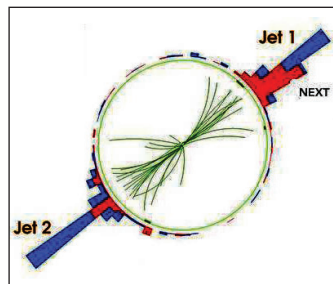
с участието на топ кварка е възможно само с добре изучена и настроена апаратура и добре разработени алгоритми и програми за физически анализ на експерименталните резултати, адаптирани напълно с възможностите на разработената апаратура. На ICHEP конференцията, CMS колаборацията представи около 30 значими физични резултата в рамките на Стандартния модел, получени от анализа на експерименталните данни, натрупани при рекордните енергии на LHC.

„От старта на 7 TeV сблъсъци, в рамките на изминалите няколко месеца, екипите на CMS колаборацията детектираха и селектираха най-добрите сблъсъци с висока ефективност и разпределиха експерименталните данни между групите за физически анализ в целия свят в режим на реално време (което вече е типично за експериментите на колайдера LHC), които бяха анализирани със забележителна скорост. Анализите на тези ранни резултати ме карат да се гордея като научен ръководител на CMS“, заяви Guido Tonelli (Гидо Тонели), коментирайки забележителния прогрес, достигнат в първите няколко месеца на натрупване на експериментални данни с последващата им обработка и изследвания на събития, съдържащи топ кварки.

В експеримента CMS на LHC в CERN през месец ноември бяха зафиксирани първите стълкновения на оловни ядра със сумарна енергия на всяка нуклонна двойка 2,76 TeV, с което стартира програмата за изследвания на физиката на тежките йони. Физиците от целия свят очакват богата „реколта“ от нови резултати и явления при тези рекордни енергии, които са 14 пъти по-високи от вече достигнатите по-рано на колайдера за релятивистични тежки йони

(RHIC, Брукхайвън, САЩ).

Центърът за управление на LHC обяви на 08.11.2010 г. за достигнати стабилни стълкновения на сноповете тежки йони. CMS веднага зафиксира първите сблъсъци, всеки от които се съпровождаше с раждането на хиляди частици, чиито траектории се реконструираха в силициевите детектори на CMS, а енергиите им се измерваха в калориметрите. Малко по-късно данните бяха проанализирани и получени първите изображения на тези събития. Получените данни позволят да се

Илюстрация на 7 TeV сблъсъци, регистрирани от CMS

изучава горещата материя при много по-високи температури, отколкото при получаваните преди това. Горещото и плътно състояние на материята, интерпретирано като „кварк-глюонна плазма“, беше наблюдавано в експериментите на RHIC. Очаква се, че при сблъскванията на тежките йони на LHC подобна материя ще се образува при значително по-високи енергии. CMS ще изследва раждането на хилядите частици и тяхното разпределение в пространството. Ъгловите асиметрии, подобни на откритите на RHIC, така наречените „елептични потоци“ частици, ще бъдат използвани за характеризиране на силата на взаимодействието в плазмата.

„Качеството на получените данни е толкова високо, че ние много скоро ще можем да публикуваме резултатите от първите измервания. Наличието на данни, натрупани на един и същи детектор (експеримент) както на протон-протонни, така също и на тежкояонни стълкновения, е сигурно свидетелство за откриването на ново съ-

стояние на материята“ – заяви ръководителят на Експеримента CMS Гидо Тонели.

Ускоряването и сблъскването на оловни йони принципно не се отличава от това на протоните, но е малко по-трудно (това са по-скоро технически детайли, а не принципи). Разликата е в това колко частици се сблъскват наведнъж – при протонните сблъсъци имаме три кварка в единия протон и три в другия. Обикновено взаимодействието става между два кварка, а останалите четири са само „наблюдатели“ на събитието. В този смисъл, протонните сблъсъци са почти „точкови“ – двата взаимодействащи си кварка са двете точки, които се сблъскват. Резултатите от сблъсъците на протони се „разлитат“ свободно след взаимодействието и детектори ги регистрират и измерват. Когато сблъскаме оловни йони, положението е по-различно. Всяко от двете оловни ядра носи по 208 нуклеона (82 протона + 126 неутрона), опаковани плътно един до друг. При сблъсъка с другото ядро всеки нуклеон може да се сблъска с един от насрещниците 208, което прави вероятността за взаимодействие много голяма. Освен това продуктите от отделните взаимодействия не се разлитат свободно, както при протонните сблъсъци, а продължават да взаимодействат със заобикалящия ги облак от нуклеони, в резултат на което се получава един вид „супа“ от несвързани кварки и глюони, или т.нар. „кварк-глюонна плазма“ – субстанцията, от която се е състояла Вселената веднага след Големия взрив, преди кварките да успеят да се групират в адрони (протони, неутрони, пиони и пр.). В този смисъл, сблъсъците на оловни йони ни приближават повече до началото на Вселената, отколкото протонните сблъсъци.

В съответствие с предварителния план, сблъсъците с тежки йони бяха регистрирани до 06.12.2010 г., което даде

Петима студенти от Университета бяха на посещение в Европейския парламент

Пловдивският университет за поредна година имаше свое представителство в Европейския парламент. Но не като евродепутати, каквито така или иначе нашият университет е „дал“ на Европа. От 1 до 3 март група студенти от няколко български университета посети Европейския парламент в Брюксел по покана на евродепутата Ивайло Калфин. По традиция студенти и ученици посещават европейските структури всяка година, като целта е младите хора да се запознаят с работата на парламента и да видят „отвътре“ как функционира Евросъюзът.

Тази година студентите, които представиха Пловдивския университет, бяха от различни факултети: Анна Генова (ЮФ), Веселина Джингарова (ФилФ), Росица Костадинова (ФилФ), Ивайло Любенов (ФизФ) и Енчо Тилев (ФилФ). Първия ден в столицата на Обединена Европа нашите студенти прекараха в Европарламента и имаха въз-

можност да посетят заседателната зала на парламента, да се запознаят със сътрудниците на г-н Ивайло Калфин и да се разхождат из сградата, която освен с важните си политически функции е интересна и от архитектурна гледна точка. Студентите се запознаха накратко и с историята, функциите и целите на Европейския съюз. Домакинът на българската група – Ивай-

ло Калфин – посрещна своите гости и в официална и непринудена атмосфера обсъди положителните и отрицателните страни на програмите за студентски обмен, в които участват повечето висши училища в България. Студентите изказаха своето мнение и предложиха също така възможни решения на проблемите, засягащи участниците в програмата. Вечер-

та завърши с честване и коктейл по случай Трети март, на който присъстваха много гости от България и всички български евродепутати.

На следващия ден групата се запозна с работата на Европейския център на фондациите, който координира работата на фондациите в различните европейски страни и същевременно е посредник при осъществяването на проекти и инициативи. Следобед студентите присъстваха на откритата дискусия на тема „Европейска добавена стойност“. Програмата завърши с вечеря по покана на Ивайло Калфин, на която още веднъж студентите разказаха за впечатленията си от Брюксел и работата на Европейския съюз.

Студентите от Пловдивския университет благодарят на г-н Ивайло Калфин за поканата за посещение на Европейския парламент и за отличната организация на събитието!

Енчо Тилев

➔ от стр. 8

възможност на CMS да натрупа достатъчно данни, за да се осъществяват нови тестове (изследвания), например образуването на адронни снопове, раждане на ипсилон мезони и Z, W бозони. Новите резултати ще дадат възможност да се изучава природата на силните взаимодействия и състоянието на нашата Вселена в първите микросекунди след Големия взрив.

Съчетанието на изследванията в продължение на много месеци на протон-протоните и следващите едномесечни тежкоийонни сблъсъци определя научната програма и за настоящата година.

2010 година бе невероятна успешна година за CMS, LHC и цялото съобщество специалисти в областта на физиката на частиците. След първите сблъсъци при 7 TeV в края на март, интензитетът на сноповете на LHC бързо нарасна, което даде възможност да се „преот-

2010 – една успешна година...

крият“ всичките известни частици на Стандартния модел – от обикновения неутрален пион до J/psi (Джи/пси) и Ипсилон мезоните, като кулминацията се оказа детектирането на хиляди W и Z бозони и стотици много тежки топ кварки. CMS колаборацията вече публикува десетки научни работи с данни както за работата на детектора, така също и за физическите измервания.

В допълнение към всичко това започна и търсенето на нови физични явления и частици, като лептокварки, съставната (вътрешна) структура на кварките, суперсиметрията и други, за чието възможно съществуване CMS установи нови граници и ограничения. През септември CMS публикува работа, описваща неочакван резултат – двучастични корелации в протон-протонни сблъсъци. Сред новите частици, които се зараждат при сблъсъка на протоните, са открити части-

ци, които са свързани помежду си, т.е. частиците се раждат близо една до друга без значение какви са. Самият факт, че не се „разхвърчат“ произволно, а се групират по двойки, е нещо, което не е наблюдавано в такъв тип взаимодействия и за което все още няма ясно обяснение. Този резултат напомня за подобен ефект, открит в тежкоийонните сблъсъци на RHIC, което определя вълнуващи научни изследвания в близко време на CMS.

2011 година обещава още по-висок интензитет на сноповете на LHC, което ще даде възможност на CMS да придвижи границата на физиката на елементарните частици и е възможно да открие нещо съвсем ново.

2010 година беше много успешна и за колектива от Физическия факултет на ПУ „Паисий Хилендарски“, участващ в изследванията на CMS експеримента. Бяха осъществе-

ни една четиримесечна (Мирчо Родозов) и две едномесечни командировки (Мариана Вутова и Стоян Гинев) в CMS-CAF (CERN Analysis Facility) центъра в CERN, където тези студенти натрупаха опит и експериментален материал, необходим при разработването на дипломни работи, които те защитиха отлично (Мариана Вутова и Стоян Гинев в бакалавърската степен през септември 2010, а Мирчо Родозов в магистърската през февруари 2011 г.).

През месец септември доц. д-р Ваньо Чолаков и Мирчо Родозов бяха приети за равноправни членове на CMS колаборацията, което е един добър атестат за тяхното участие в комплексната работа на CMS експеримента (поддържане и тестване на детектора, натрупване на експериментални данни и техния физически анализ).

(Снимки, анимации и илюстрации на първите сблъсъци и регистрирани събития може да намерите на открития за широката публика сайт на CMS: <http://cms.cern.ch>)

Мисия „Лондон“

За образователната мобилност и за едно проучване на българските студенти в Лондон, финансирано по конкурс „Сабатична година – 2009“ на Национален фонд „Научни изследвания“

Доц. д-р Ирина ЧОНГАРОВА*

Професионалният живот на моето поколение университетски преподаватели започна във време, когато се прекрояваха границите ни в Европа. Едни врати за международни контакти се затваряха, а други – нови – се отваряха пред академичната общност в България. Издъхна така нареченият безвалутен обмен между висшите училища на „социалистическия блок“. Неподновени останаха държавни културни спогодби, по силата на което секнаха възможностите за научни специализации и обучение в Русия и други бивши социалистически страни. Нови програми, които ни приобщиха към научноизследователското и образователно пространство на разширяващия се Европейски съюз, поощриха интереса на западноевропейски университети към нас. Станахме част и от Болонския процес. Промяната на посоките се отрази и на изискванията към университетските преподаватели и студенти и очакваната от тях компетентност, в това число езикова. Руският език се оказа задълго изваден от учебните планове на много факултети и беше заменен от английския. За тази цел в движение се квалифицираха и преквалифицираха кадри.

Преподавателската и изследователската ми работа във Филологическия факултет от 1993 година насам (годината, в която станах заместник-декан „по международната дейност“ на Филологическия факултет) се оказа обвързана с образователната мобилност. Използвахме съществуващите и създадохме нови възможности за международен студентски и преподавателски обмен. Наблюдавах ефекта, който обучението в чужбина оказва върху мобилните студенти. Тези мои наблюдения проникнаха в лекционните ми курсове и изследванията ми, в които все повече място заемаха проблемите на идентичността и адаптацията в межкултурна среда.

Какво се случва с мобилните студенти, чиито документи по различни програми за обучение или работа в чужбина подписвахме? Колко от тях заминаваха, за да не се върнат? Колко от тях се връщаха, за да заминат отново? Това бяха някои от въпросите, с които навлязох в проблематиката на миграционните изследвания. Специализацията ми в CRONEM през 2008 година ме срещна с българите в Лондон, част от които бяха пристигнали по време на следването си в различни български универ-

Български студенти в Лондон

ситети. Там се зароди и идеята ми за проучването на българските студенти в Лондон в периода 1999 – 2009, с която кандидатствах в конкурса „Сабатична година – 2009“ на Националния фонд „Научни изследвания“. Полученото финансиране ми даде възможност да осъществя проучването и да видя международната студентска мобилност/миграция от различна гледна точка.

Следването в чужбина до началото на 90-те години на миналия век някои определят като „привилегия на една политически лоялна прослойка“¹. Това твърдение е в различна степен вярно за различните „чужбини“. Неоспорим е обаче фактът, че след края на 90-те следването в чуждестранни университети

придобива все по-масов характер. Данни на различни социологически проучвания показват, че всеки четвърти български студент днес се насочва към следване в чужбина. Разнообразието в географията на следването в чужбина, множат се посоките, в които заминават да следват български студенти. Въпреки това, ясно се разграничават направления-фаворити в различни времеви периоди. Петте най-популярни направления в световен мащаб са Съединените щати, Великобритания, Германия, Франция и Австралия. За

чаване на заем за обучение при добри условия; право на работа 20 часа седмично; голяма част от студентите вече са посещавали Великобритания като участници в схемата за сезонна селскостопанска работа, като по този начин вече са станали част от мигрантските мрежи.

По данни на UCAS (Британската централизирана служба за прием на студенти) над 1600 български са кандидатствали в университети във Великобритания през 2009 г., като 1226 от тях са били приети. Това означава ръст с около 1/3 в сравнение с 2008 година. Ръстът през 2008 година е още по-значителен в сравнение с 2007 г. – над 100%.

Българските студенти не са равномерно разпределени в различните региони във Великобритания. Лондон е на второ място по брой на българските студенти след Югоизточна Англия, където се намират няколко университета с много активна политика за набиране на международни студенти: University of Kent, Christ Church University Canterbury, Greenwich University. Абсолютен фаворит (както сред мъжете, така и сред жените) са специалностите в областта на мениджмънта и бизнеса, следват социалните науки, компютърни науки, право, изкуства и дизайн.

В моето проучване реших да включа не само българите, които са пристигнали в Лондон като студенти, приети в британски висши училища, но и онези, които са дошли в Лондон с друг статут (посетители/туристи, работници по различни секторни схеми), но към момента на пристигането си са били записани като студенти в български висши училища. Макар и представящи различен тип миграция (в първия случай – образователна, във втория случай – икономическа), всички тези българи имаха студентски статут.

Анализът на резултатите от направените 189 анкети и 54 интервюта с български студенти в Лондон показва, че половината от респондентите в проучването са пристигнали със

България е стабилен интересът към САЩ. През един дълъг период особено силно е присъствието на българските студенти в Германия. Връх бележи 2004/2005 година, когато българските студенти там се оказват на второ място по брой след студентите от Китай и на първо място сред студентите от други европейски държави.

Германия продължава да бъде сред най-популярните страни, към които се насочват българските студенти, но в годините след присъединяването на България към ЕС се наблюдава „преливане“ на интереса на студентите (и техните родители) към следване във Великобритания. Причините: българите получават правото да плащат такса за обучение, равна на заплащаната от местните студенти и съизмерима със заплащането на обучението в други европейски страни; реална е възможността за полу-

* Д-р Ирина Чонгарова е доцент във Филологическия факултет на Пловдивския университет и сътрудник в Центъра за изследване на национализма, етничността и мултикултурализма при университетите Съри и Рохамптън (CRONEM), Лондон.

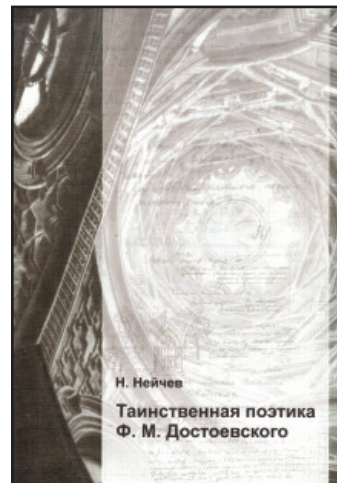
„Тайнствената поетика“ на християнския реализъм

Проф. д-р Иван ЕСАУЛОВ

Много се радвам, че руският читател получи възможност да се запознае с книгата на талантливия български изследовател Николай Нейчев. Това е удивителна книга. Ученият разглежда Достоевски така, както все още никой не го е разглеждал нито в Русия, нито по света. Той не просто декларира, че руският писател е вкоренен в духовното пространство на хилядолетната християнска традиция – той се опитва да докаже (бих казал, с особена интелектуална дързост) нещо повече. Знаменитото Петокнижие на Достоевски в съвсем буквален смисъл е *съборно*: не само замисълът, но и поетиката на неговия метароман се определят от догматно-мистичната ортодоксия; храмовата архитек-

тоника и литургичният принцип на православното богослужение естетически се проявяват буквално на всички равнища на текста. Трябва да призная, че дори за мен, автора на книга за съборността в руската литература и на цикъл трудове, опитващи се да разкрият художествените принципи на скрития пренос на православната литургия върху поетиката на руската словесност, едно толкова тотално изявяване на скритите християнски смисли в поетиката на Достоевски беше един вид изненада, дори смея да кажа – откровение...

Бахтинската концепция за полифонията се оказва онтологично родствена на идеята за православната съборност – и затова едва ли може

да бъде адекватно възприета без отчитане на това сродство. Не случайно все пак за Бахтин „Църквата като общение на неслети души, където ще се съберат и грешниците, и праведниците“ се явява именно такъв образ „към който сякаш се стреми целият ... свят“

Книгата на доц. д-р Николай Нейчев „Ф. М. Достоевски – тайнствената поетика“ (2001 г.) беше издадена на руски език. Предлагаме ви част от предговора към книгата, отпечатана в издателството на Уралския университет в Екатеринбург, Русия.*

на Достоевски, един принципно полифоничен свят. Наистина, Бахтин е бил принуден да „обвини“ Църквата още в следващия абзац на „Поетиката на Достоевски“, заявявайки: „...но и образът на Църквата остава само образ, който не обяснява нищо в самата структура на романа“. Цялата книга на Нейчев е сякаш призвана да опровергае това отправено насила „обвинение“...

(публикува се със съкращения)

* Тайнствената поетика Ф. М. Достоевского, Екатеринбург, изд. Уральского университета, 2010 – 316 с.

➔ от стр. 10

студентски статут, а останалите са имали друг статут – посетител/турист, работещ по секторна схема и др. Около половината от пристигналите в Лондон с незавършено висше образование бяха успели да го завършат. Всеки пети от пристигналите с друг статут продължава обучението си в британското висше училище. 72% работят, като само 16% от онези, които не работят, са издържани изцяло от родителите си. Останалите си търсят работа и част от тях се интересуват и от работа в България. Това обаче се оказва не по-малко сложно в условията на световна финансова криза, особено за някои професионални направления.

Не си струва да преувеличаваме значението на факта, че 40% от студентите в проучването отговарят с твърдо „Да“ на въпроса, дали биха се завърнали в България. Запитани „Кога бихте се върнали?“, голяма част от тях отговарят: „На пенсионна възраст“. Желанието на студентите, обучаващи се в Лондон, за международна кариера е понятно. Проучванията показват, че все повече европейци живеят и работят в повече от една страна, в този смисъл ние съвсем не сме

Мисия „Лондон“

изключение. Според различни източници, във Великобритания живеят около 60 – 70 000 българи, като още около 30 000 прекарват само част от времето си във Великобритания. След времето, прекарано между Пловдив и Лондон, си мисля че „завършването“ може да има много различни измерения. Срещнах се с хора, които бяха станали полезни за България, след като бяха заминали.

Свидетели сме на това как „академичният портал“ се превръща в един от основните канали на миграцията на висококвалифицирани работници. Европейските страни, заплашени от застаряване, са конкурентки в разрастващия се международен пазар на висшето образование. Емпирични изследвания сочат, че периодът на обучение на студентите в чужбина за определена част от тях се превръща в изпитателен срок, през който той/тя проверяват възможности за работа в чужбина². Означаваше ли това, че поощрявайки студентската мобилност, поощряваме децата си да търсят работа и да живеят извън България?

В своето проучване се при-

съединявам към мнението, че процесите на „изтичане на мозъци“ и на външна „загуба на мозъци“ (случаите, в които българските студенти работят под равнището на квалификацията си) могат да бъдат частично компенсирани от процеси като „циркуляция на мозъци“³. Не драматизирам несигурността, че младите хора, с които се срещнах, ще се завърнат в България веднага след като завършат образованието си във Великобритания. По-голямо беше огорчението ми от тяхното разочарование от българското висше образование. Студентите споделяха не общи слухове, а конкретни случаи на корупция. Сравнявах опита си от българското висше образование с индивидуалния подход при обучението им във Великобритания, дос-

тъпността на преподавателите им, дори на големи „величия“. Твърде добре познавам реалността, в която сме поставени като университетски преподаватели в България, и виждам основателни причини за различията в българската и британската образователни системи дори без да броим годините, които стоят зад всяка една от тях. Дали можем обаче да оправдаем всички свои неуспехи с неудовлетворението от заплащането на труда ни, лошата материална база и влошеното качество на средното образование в България?

Мисля, че това, което можем да продължаваме да правим и което не бива да спираме да правим, е да търсим начини за подобряване на професионалното ни общуване със студентите ни. И да не се обезкуражаваме от трудностите, с които се сблъскваме по този път.

¹ Лякова, М. (2008) Хибридният свят на българските студенти в Германия. Критика и хуманизъм, кн. 25, бр. 1/2008, 45-64

² Wolfel, N. (2009) Student Mobility from New to Old Member States in the European Union – Changing Patterns after 1st of May 2004? CMR Working Papers, Nr 42/(100). Warszawa.

³ Макни, В. (2009) Студентският миграционен потенциал на примера на български студенти от ключови специалности.//Makni, Valentina Genova, Student Migration Potential: The Case of Bulgarian Students in Key University Subjects (March 17, 2009). <http://ssrn.com/abstract=1573658>

Олимпиадата по морфология

Виолета ГЕОРГИЕВА

Специален ден за Пловдивската филология се оказа 15 януари. Емблематичните 8-ма и 10-а аудитория в сградата на Ректората приеха над 50 участници от всички филологически специалности в традиционната олимпиада по морфология на съвременния български език. Основен организатор на мероприятиято отново бе Лингвистичният клуб „Проф. Борис Симеонов“ с ръководител доц. д-р Красимира Чакъррова.

Членовете на клуба отбелязаха и значително квесторско присъствие в изпитните зали. С кратко приветствие към участниците се обърна доц. Чакъррова, а след това двукратният носител на титлата „Студент на годината“ Енчо Тилев (РЕНЕ, 4 курс) също поздрави дошлите да преборят изпитния тест и им пожела успех. Така в следобедния януарски ден в продължение на 3 часа „олимпийците“ трябваше да приложат знанията си по морфология при решаването на специално създаден за целта тест, а като допълнителен бонус се считаше по-ранното приключване на работата. Освен присъждане на титлата „Морфолог на годината“ състезателният характер на олимпиадата предвиждаше и освобождаване от семестриален изпит по морфология на най-успешно представилите се участници. След проверката на „олимпийските“ тестове и обработката на

резултатите на 19.01.2011 г. в 9. аудитория на Ректората се състоя и церемонията по награждаването. На нея присъстваха членовете на научната комисия – доц. д-р Красимира Чакъррова, доц. д-р Константин Куцаров и гл. ас. Мария Павлова, всички участници и членовете на Лингвистичния клуб, дошли да подкрепят колегите си. След кратко приветствено слово, което обобщаваше резултатите, доц. Чакъррова обяви победителите. Титлата „Морфолог на годината“ бе присъдена на студентката Таня Пеева (БФ, 3 курс), която освен диплома и книги получи и специална „купа“ във формата на сова и цвете от миналогодишната носителка на титлата Павлина Петкова (БЕАЕ, 4 курс). С втора награда бе отличена Димитрия Иванова (БЕАЕ, 3 курс), а трета награда спечели Десислава Църнкова (СФ). По преценка на комисията бяха връчени и шест поощрителни награди:

Таня Пеева –
Морфолог на годината

щрителни награди:

Георги Георгиев, СФ; Елица Маринова, СФ; Ивелина Атанасова, БФ; Веселина Ермова, БЕРЕ; Мария Гугова, СФ; Петя Петрова, Балканистика;

След обявяването на резултатите членовете на изпитната комисия съобщиха имената на онези участници в олимпиадата, които се освобождават от изпита по българска морфология с отлични и много добри оценки заради успешното си представяне. Хубавите новини предизвикаха радостно ожив-

ление в залата, а емоционалните моменти по традиция бяха запечатани в снимки.

Резултатите от олимпиадата по българска морфология могат да послужат като обективен показател за извеждане на общи заключения относно езиковите познания на студентите филолози. Наблюденията върху изпитните тестове показват, че най-чести са затрудненията при употребата на пълен и кратък определителен член, при използването на глаголните форми, при прецизното определяне на граматичните категории на българския глагол. Сравнително слаба се оказва и теоретичната подготовка на участниците по някои от зададените въпроси, както и успеваемостта при решаването на „олимпийската“ кръстословица. От друга страна, отвореният характер на част от въпросите в теста предостави възможност за свободен отговор, при който всяка допълнителна информация носи съответен брой бонус точки за студентите. Така филолозите с най-висок резултат получиха своите отличия и най-вече удовлетворение от свършената работа. Честито на победителите!

Блицинтервю с победителите в XIII олимпиада по българска морфология

1. Доволни ли сте от представянето си на олимпиадата по българска морфология?

Таня Пеева: – Да, много се радвам на наградата си. Смятам обаче, че човек трябва да се стреми най-много да бъде адекватен на собствените си критерии – аз не удовлетворих себе си при постигането на „олимпийско темпо“. Може би нямах нагласата за това, за мен олимпиадата беше проверка на знанията и логичното мислене, а не състезание. Но по своята същност тя е по-скоро последното и бързината е изключително важна.

Димитрия Иванова: – Да, доволна съм от второто си място, още повече, че съвсем не съм очаквала да бъда сред награ-

дените. Усещането, че успях да покажа знанията си на толкова високо ниво, е несравнимо.

Десислава Църнкова: – Доволна съм, разбира се. В интерес на истината не очаквах, че ще съм сред наградените участници. Може би трябва повече да вярвам в себе си. Бях много изненадана, но в крайна сметка бях подготвена и щях да съжалявам, ако представянето ми не беминало добре.

2. Коя задача от олимпийския тест се оказа най-трудна за Вас?

Т. П.: – Парадоксално, не образуването на аорист и имперфект. За мен самата беше изненада, че докато работех върху задачата, разбрах как се образуват тези форми (и това е

моята първа – в хронологически план – награда). Вероятно тук ми е помогнал адреналинът. Истинското предизвикателство бяха задачите, които изискваха повече време за структуриране на добре аргументиран отговор.

Д. И.: – Задачите не бяха трудни. Проблем ми създаде единствено задачата, в която трябваше да се идентифицират грешките при употребата на причастни форми. Дори си мисля, че трудността на въпросите би могла да се увеличи, например при морфологичния анализ на изречението, както и при определянето на морфемния строеж на думите.

Д. Ц.: – Мислех, че не съм отговорила на теоретичните

въпроси, явно това ми е било най-трудно. Затрудних се също на задачата, в която трябваше да поставим определителен член, и на морфологичния разбор, макар че това бяха едни от най-лесните въпроси. Работих върху тях последно и сигурно това е причината.

3. С какво явяването на олимпиада се различава от традиционния изпит?

Т. П.: – Олимпиадата е различна от изпита първо по своя формат – 20 задачи върху цялото учебно съдържание на дисциплината. Второ, по степента на трудност на въпросите – повечето от тях изискват конкретни и задълбочени позна-

Да оцелееш след атомната бомба

Web конференция, проведена онлайн между японския град Хирошима и Пловдивския университет

Япония – една страна, която е разположена далече от България, а същевременно свързваме с толкова много емблематични неща: Страната на изгряващото слънце, страната на бойните изкуства, с филми като „Седемте самураи“ или „Голият остров“ (превърнат в прекрасна метафора от поета Валери Петров), романа „Златният храм“ на Мишима, впечатляващата природа, изобретателността на японците във всички посоки...

И същевременно всичко това на фона на настоящата трагедия след земетресението и цунамито, както и една друга трагедия, сполетяла страната преди 65 години – бомбардирването на Хирошима и Нагасаки от американците, при което загиват над 140 000 души. „Оцеляването след атомната бомба“ беше темата на web конференцията, проведена с директна видео-връзка между японския град Хирошима и Пловдивския университет. Тя бе организирана от Философско-историческия факултет, Българския клуб за приятелство с Япония, Фондация „Hiroshima Peace Culture“ и се проведе на 18 март в Заседателната зала на ПУ. Събитието предизвика интереса на преподаватели, студенти, ученици,

Доц. д-р Запрян Козлуджов поздравява участниците в конференцията

отразено беше в националните и местни медии.

Видео-мостът започна с приветствие към участниците на ректора доц. д-р Запрян Козлуджов, който подчерта уникалния характер на тази конференция не само защото е онлайн, но и затова, че не бе отложена, въпреки сложната ситуация в Япония, което говори за манталитета на японеца и за неговия дух.

От японска страна в конференцията участваха оцелелият след атомната бомбардировка в Хирошима Такаши Терамото и Стийв Липър – председател на Фондация „Hiroshima Peace Culture“. Фондацията е създаде-

на с цел да напомня за последиците от ядрената атака през 1945 г. над Хирошима и Нагасаки и да се бори за пълна забрана на ядрените оръжия. Разпадането на Съветския съюз и отслабената роля на САЩ, като основни ядрени сили, които поддържаха баланса в това отношение, доведоха до увеличаването на страните, притежаващи ядрено оръжие от 5 на 9 – факт, който тревожи пацифистите.

Г-н Терамото разказа историята на своето оцеляване след бомбардировката над Хирошима, по време на която е бил на 11 години. Видял е с очите си трагедията на хиляди хора, уми-

раши в разрушения град, смъртта на майка си, на близки и приятели, починали по-късно от лъчева болест. Именно затова се е посветил на борбата против ядрените оръжия.

Американецът Стийв Липър, който е първият чуждеец председател на Фондация „Hiroshima Peace Culture“, обясни, че идеята е да се пропагандира „култура на мира“ и да се напомня винаги за случилото се в двата японски града. Web конференция с оцелели от Хирошима и Нагасаки се организира по целия свят от 2007 година, а от 1986 в Музея на мира в Хирошима (Hiroshima Peace Memorial Museum) са записани спомените на около 300 оцелели от бомбардировките, съхраняват се снимки, артефакти, видео клипове, книги и филми по темата.

Сред участниците в конференцията бяха и ученици от СОУ „Софроний Врачански“, които изучават японски език. Те се представиха и зададоха към г-н Терамото въпроси на японски.

Накрая деканът на Философско-историческия факултет доц. д-р Мария Шнитер поздравя организаторите и им пожела нови успешни съвместни инициативи.

Тильо Тилев

➡ от стр. 12

ния не само в областта на морфологията, а на езикознанието изобщо. Самото явяване, тъй като не е задължително, се различава от редовния изпит като емоция – напрежението липсва, както и общото настроение на нервност от безсъние сред студентите. А най-хубавата част е церемонията по награждаването, де да имаше такава след всеки изпит! Шегувам се, мисля, че няма невъзнаграден труд.

Д. И.: – При традиционния изпит липсва състезателният елемент, който обаче изважда наяве най-доброто от човека. Освен това при обикновения изпитен вариант рядко трябва да си наизустил теми, за да успееш, докато на олимпиадата

Блицинтервю с победителите...

студентът разкрива усета си към езика и способността да различава езиковите явления.

Д. Ц.: – За разлика от изпита явяването на олимпиада има състезателен характер. Не губиш нищо, ако се явиш, няма двойки и поправки. Знаеш, че дори и да не се справиш добре, след това имаш шанс – на изпита, и отиваш само заради идеята. Харесва ми замисълът, дано и по други дисциплини започнат да се провеждат такива олимпиади.

4. Бихте ли призовали бъдещите си колеги филолози да се включат в олимпийската надпревара и защо?

Т. П.: – Разбира се, това във всички случаи е полезно. Само

че не е необходимо да го правя, защото нашите преподаватели успяват да ни мотивират достатъчно за постигане на филологически успехи и съм сигурна, че и занапред ще бъде така. Благодаря – от свое име и от името на всички участници – на доц. д-р Кр. Чакърова, доц. д-р К. Куцаров и гл. ас. М. Павлова, както и на колегите от Лингвистичен клуб „Проф. Борис Симеонов“ за организацията на това толкова стойностно събитие, което, както чухме непосредствено преди началото му тази година, няма аналог в цяла Европа.

Д. И.: – Всъщност на мен ми се наложи да убедя една колежка да се яви на олимпиадата.

Тя непрекъснато повтаряше, че няма да може да се справи, а аз я призовавах да опита. Накрая също успя да си извоюва шестипунктова, което показва, че най-важно е да се опиташ, защото никога човек не може да е сигурен на какво е способен.

Д. Ц.: – Ако имат желание, ако морфологията им е интересна и ако искат да се докажат на себе си най-вече – нека участват! И ако позволите... Искам да благодаря на гл. ас. Мария Павлова, защото ако не беше строгият преподавател, аз може би нямаше да участвам в тази олимпиада, а също и да поздравя всички колеги от СФ, които се представиха отлично!

Интервюто проведе докторант Виолета Георгиева

Трети март – празник и на толерантността

Канелия КОЛЕВА

Превърналият се в прекрасна традиция пътуващ методически семинар, организиран от доц. д-р Соня Райчева, тази година посрещна Трети март – националният ни празник на българското освобождаване от турско иго, по нетрадиционен начин.

В заснежените дълбоки пазви на Родопите пълният автобус с ентузиастични и авантюристи за духовни приключения университетски преподаватели, базови учители и студенти бавно танцуваха между спираловидните завои. Зимната красота на легендарната планина ни издигна високо над ежедневието и умората. Избродените сребърни шевици по клоните на борове ни подготвиха за приказни впечатления.

Село Баните, Смолянско, е уникално селище с древна история, съчетало старинната романтика на традиционните къщи и съвременните вили хотели. Амфитеатралните улици, външните тераси между тях говорят и за нелекия бит на тамошното население.

Средно общообразователно оздравително училище „Христо Ботев“ ни посрещна като бяла птица на знанието и изкуствата. Чистотата и богатата подредба на учебните кабинети, етнографската изложба и ученическият препис на Паисиевата „История славянобългарска“ ни смаяха.

Директорът на училището г-н Токучев (преподавател по български и руски език) и г-жа Маргарита Димитрова – главен учител по български език и литература, с техните колеги и ученици ни потопиха в истинското родопско гостоприемство.

Масата в учителската стая бе препълнена с вкусни традиционни родопски специалитети – пататници, клинове и пити.

В училищния стол се проведе методическа конференция на тема: „Взаимодействието между Библията и Корана“.

Преди открития урок, посветен на нормите на поведение и Свещените книги, ученици представиха урок спектакъл под надслов: „Ние и гости от бъдещето“. Младите хора на това отдалечено селище показваха истинско родолюбие, познаване на родния фолклор и история. Символът на селото – бял фонтан на светлосин фон – бе представен артистич-

ните религиозни постулати учениците от всички екипи рисуваха посланията си на постер на човечността.

Основните изводи за нравствените послания в двете Свещени книги се насочиха към хуманизма, толерантността, смиреността, взаимопомощта.

Пред учениците имаше избрани текстове от Библията

Христос към Голгота обобщил идеята на Бога за изкупването на човешките грехове от Бого-човека.

Проблемът с жертвоприношението с цел изчистването на първородния грях намери паралели и в двете религии – християнската евхаристия – символното опрощение с хляба и виното – Христовите плът и кръв, и заколването на жертвено животно на Курбан Байрам.

На проблемния въпрос към учениците: „Кои от религиозните норми приемате и кои – не?“ се получи дискусия по темата за двойственото отношение към жената в Свещените книги – поставена на второ място след мъжа. Съвременността вече не дава подобни основания.

Празниците на прошката и духовното пречистване също са водещи и при двете религиозни общности – Сирни Заговезни и Байрам.

Преходът към общите празници се осъществи чрез асоциативни задачи – представители от различните екипи си избраха различни цветни листове и на тях, според цветовете символика, написаха разбирането си за връзката с родното място. Преобладаваха светлосините послания за вечния живот на водата, на спокойствието и миролюбието. Розовите мечти за красиво бъдеще се преплетоха с топлината на оранжевото родопско слънце на живота и любовта, със зелените четирилистни детелини за щастие.

Ролята на морално-етичните норми се проследи и при синкретичните фолклорни празници от региона. Димитровден (Касим) – празник на овчарите, на края на земеделската година, Гергьовден (Адреле) като възхвала на пролетта и плодородието с красивите местни обичаи – валяне в роса за здраве. Задължително на двата най-големи празника – Коледа и Великден и двата Байрама – Рамазан и Курбан, хора-

Участници в пътуващия методически семинар

но от танца на водните нимфи на лечебните минерални извори.

Откритият урок продължи два часа и показа сериозната работа на г-жа Димитрова в продължение на много време. Учениците се откритояха със знания, ентузиазъм и с творчески идеи. Приложен беше интерактивният метод, като децата бяха разделени на четири екипа. Участваха ученици от V, IX, X, XI клас. На мултимедия се изписаха задачите за интерпретация, сравняване и обобщаване. Темите обхващаха общите места между двете свещени книги и синкретичните местни фолклорни празници, обусловени от многовековното мирно съвместно живее.

Корпусите от въпроси бяха структурирани по следните тематични кръгове: Сътворението на света, мотивът за първородния грях, наказание и спасение, Вавилонската кула, Йосиф и неговите братя, спасяването на евреите от Египет, Десетте божии заповеди.

При тълкуването на основ-

и Корана, за да подкрепят разсъжденията си с цитати. Самото позоваване в Корана на „Книгата“, „Писанието“ насочва към преките съответствия и в имената, и в сюжета. Мойсей – Муса, Ной – Нух, Авраам – Ибрахим, Дева Мария – Мехрема майка.

Взаимодействията се откриха и в новозаветните библейски притчи, и в християнските блаженства, и в Господната молитва, и в Символа на вярата. Подчертаха се общите и за християните, и за мюсюлманите нравствено-етични норми за равнопоставеността между хората, за милосърдието, за уважението към възрастните, за целомъдрието, за неприемането на завистта, лицемерието, предателството и изкушението.

Допирните точки в двете религии се интерпретираха и от гледна точка на равнопоставеността във вярата – и за мъжете, и за жените, награда за праведниците и смирените, наказанието при неспазването на религиозните норми в „последните дни“. Пътят на

Младен Влашки и негово предаване бяха отличени с национална награда

Гл. ас. Младен Влашки – преподавател по Антична и Западноевропейска литература, получи наградата „Сирак Скитник“ за 2010 г. за воденото от него предаване по Радио Пловдив „Преге“. Ежегодните награди, носещи името на известния български интелектуалец и първи директор на националното радио, бяха връчени на специална церемония, посветена на 76-годишнината от създаването на Българското национално радио.

Предаването „ПРЕГЕ – Светът на Книгите“, с водещ Младен Влашки, бе отличено в категорията информационни и тематични програми. То е насочено към популяризирането на литературата в най-широкия смисъл на думата, което го прави уникално не само за Пловдив. Предаването информира за процесите на българския книжен пазар, стреми се да формира определен висок вкус към четивото, да провокира публиката към четене и да популяризира пловдивската литература. В 60-те минути на ПРЕГЕ има анотации на книги, рецензии

Младен Влашки

на шумели заглавия от книжния пазар, разговори с авторитети в бранша и издатели, както и календарна библиографска информация.

Основно внимание се обръща на българската книга, но се спомнават и произведенията на световната класика, като целта е по този начин да се построи контекст на световната литература с опростен образователен характер.

Приоритет в ПРЕГЕ имат събитията и литературният живот на Пловдив – книги, срещи, представяния и проекти. Излъчва се всяка неделя от 11.00 до 12.00 часа, а повторението му е в понеделник от 23.00 до полунощ.

Освен с отворен за слушателите телефон, както и ФОРУМ на уеб сайта на Радио Пловдив www.radioplovdiv.bg, предаването има и e-mail адрес prege2011@abv.bg, за да бъде връзката с аудиторията му още по-продуктивна.

ПРЕГЕ е носител и на наградата „Осма муза“ за 2007 година, с която бе удостоено на Националния медиен фестивал.

Студентски литературен конкурс

Вестник „Пловдивски университет“ обявява конкурс за:

ПОЕЗИЯ – до пет стихотворения;

ПРОЗА – до три разказа. За всеки от двата раздела ще бъдат раздадени съответно по три парични награди.

В конкурса могат да участват всички студенти от Пловдивския университет, които не са по-възрастни от 35 години. Материалите трябва да бъдат напечатани в два екземпляра (на тях да са написани трите имена на студента, специалността и курса, e-mail, както и телефон, ако желае).

Крайният срок за получаване на творбите е 29 април 2011 година на адрес: Пловдив, 4000, ул. „Цар Асен“ №24, в. „Пловдивски университет“ или направо в редакцията (първата барака в южния двор на ректората), всеки работен ден от 10 до 14 ч. Отчитането на резултатите ще бъде около 24 май 2011 г.

Наградените и някои от непремираните творби, направили добро впечатление на журито, ще бъдат отпечатани на страниците на вестника.

➤ от стр. 14

та от двата етноса празнуват заедно с хора и веселие, разменят си обредни хлябове, яйца и печено.

Червеният булчин воал, бебето в ръцете на младоженката, газенето за здраве от преоблечен човек мечка – са все типично синкретични родопски обичаи.

Училищният спортен отбор по хоккей на трева носи името „Мечките“ – за момчета и момичета, спечелили множество купи и награди от състезания. Този символ на региона се свързва със силата и устойчивостта. Не случайно и на празниците всеки си взема влакно от преоблечения човек мечка за здраве през цялата година.

Бяха разгледани и топонимите в региона – имената на местности с различен произход – връх Курт (от езическо време), Св. Илия, Хасан паша...

Открои се и голямата всеобща почит на двете етниче-

ски общности към Божията майка – най-вече като закрилница и покровителка на родилките. Всички пред подобно предстоящо събитие ѝ даряват сапун, бяла кърпа и дрехи за лесно раждане.

Този особено наситен със знания, емоции и творчество урок завърши с космическата родопска песен на Валя Балканска „Излел е Делъо хайдутин“ и с поетичното послание на ентузиазираната литераторка с призив да пребъде „лудостта на честните и искрените“ като „път към хуманизма“. „Розата на Екзюпери да е в мечтите ни, тук възможно е да се живее, доброто ще успее!“

Емоционално наситеният открит урок приключи с възторжено обсъждане за пътищата и методите да се ентузиазира младите хора и да учат не за училището, а за живота, да живеят в хармония и толерант-

ност със себе си и другите.

Мъдрите хуманистични послания на Библията и Корана показаха, че и на Трети март може да се празнува и като призив към обединение на хората, като се познават и отстояват родните корени, ще се приемат с разбиране и любов и различните, защото земята ни е кръстопътна и само в мирно единство хората са оцелявали.

Интересен факт е, че родолюбивите литератори в с. Баните са външни, създали семейства в това селище, и се превръщат в най-ревностните му почитатели, изследователи, съхраняващи и разпространяващи богатството на народните обичаи.

Историческият музей в селото преоткрива римските си експонати като тракийски, което показва, че от най-древни времена тези прекрасни места са населявани и от най-старите жители на Балканите.

Трети март...

На другия ден посетихме и църквата „Успение на Св. Богородица“, възстановена пак с неуморния възрожденски ентузиазъм на учителите по български език и литература. Кацнала на най-високия склон до селото, представя от там най-красивия изглед към Баните.

Хората в малките селища, където животът е труден, съхраняват и оценяват корените си, за да пребъдат. И въпреки че голям процент от учениците стават студенти и не се завръщат по родните места, именно този най-чист патриотизъм и ентузиазъм ще ги запази.

Обогатени с прекрасните чувства на преподаването като празник, методистите решихме, че е необходимо този урок (на запис) да се представи и пред пловдивските базови учители. Трудната тема за Библията в IX клас несъмнено ще задълбочи нейното представяне и чрез този поглед на съпоставката, взаимодействието и толерантността.

Преподаватели от Катедрата по обща история и археология представиха свои нови книги

На 22 февруари в читалнята на Университетската библиотека бяха представени няколко нови книги, излезли през 2010 и 2011 година, чиито автори са преподаватели в Катедрата по обща история и археология. Представянето беше съпътствано от мултимедийната презентация „Университети – партньори на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“, подготвена от доц. д-р Валентин Петрусенко, който отговаря и за международното сътрудничество в катедрата. Директорът на библиотеката г-жа Милка Янкова изрази задоволството си от срещата, на която, освен авторите, бяха също някои от издателите, колеги. Най-радостното в случая е присъствието на голям брой студенти, тъй като изданията в основната си част са учебни помагала.

Доц. д-р Иван Джамбов – ръководител на катедрата и заместник-декан на Философско-историческия факултет, представи накратко всяко от заглавията, а и самите автори споделиха някои факти, свързани с подготовката и издаването на книгите.

Към най-широк кръг от читатели са адресирани двете книги на гл. ас. д-р Стоян Попов – „Камбанариите в средновековните български земи“ и „Замъкът в Европа и България през средните векове“. Първата е написана в съавторство с известния архитект проф. Николай Тулешков, като в нея се разглежда в исторически и в архитектурен план появата и типологията на българските камбанарии в периода от края на IX до началото на XV век. Анализирани са около 60 средновековни камбанарии от българските земи, илюстративният материал включва графични възстановки, чертежи, архивни снимки и документи.

Втората книга на д-р Попов

е неговият дисертационен труд. „Замъкът в Европа и България през средните векове“ представя систематизирани и обобщени данни за възникването и архитектурата на замъците в българските земи през XII – XIV век, техните военно-административни и резиденциални функции. Те се разглеждат на фона на замъците в Западна, Централна и Източна Европа, като е обърнато внимание и на терминологията, обозначаваща замъка. Направен е опит за по-точно определение на замък, крепост, дворец, цитадела. Също богато илюстрирана с чертежи и снимки.

„Пътека към началото“ от проф. Димитър Киров включва текстове за студенти и кандидат-студенти по теология. Книгата има шест раздела – *Стар Завет, Нов Завет, Притчи на Исус Христос, Християнство и морал, Църква и общество и Християнството е вяра*, в които са включени богословски теми, елементи от библейското и систематическото богословие.

Доц. Иван Джамбов представя новата продукция на катедрата

В „Справочник по история на балканските народи“ гл. ас. д-р Тодор Бистрашки представя под формата на таблици сведения за балканските държави, включващи съответния времеви период и неговите характеристики, формата на управление, политически партии и личности. Приложени са множество исторически карти и Речник на някои рядко срещани думи и термини по история на балканските народи XV–XX век. Втората негова книга беше „България в Балканската политика на Италия“, която е дисертационният му труд. Д-р Бистрашки изненада и своите колеги като показа пред аудиторията току-що излязлата „Човек и общество“, която също е учебно помагало, предназначено за студентите по история.

Изключително полезен е

и подготвеният от доц. Иван Джамбов „Кратък библиографски указател по археология“. Той беше представен от г-жа София Владимирова. Указателят има два основни дяла: „Обща археология“, включващ Първобитна археология, Археология на стария свят (древни цивилизации), Славянска археология, и „Археология на България“ със следните раздели: Обща археология на България, Първобитна археология на България, Класическа и Средновековна археология на България. Обособен е и раздел „Теория на археологията“. С изключение на последния раздел, указателят посочва заглавия предимно на български език.

Присъстващите имаха възможност да зададат въпроси към авторите и издателите.

„Пловдивски университет“

Вечер на руската музика и благотворителен жест на студентите

На 19 януари в Пловдивския университет беше организирана Вечер на руската музика – заключителен етап от благотворителната акция, проведена по инициатива на Центъра за руски език и култура, Катедрата по руска филология и студенти русисти, в помощ на нуждаещия се от продължително и скъпо струващо лечение студент от Философско-историческия факултет Красимир Теохаров. Присъстваха повече от

100 студенти, в това число и чуждестранни, преподаватели и приятели на Центъра, които за пореден път демонстрираха идеята за обединяване на младите хора в името на доброто.

Директорът на Центъра гл. ас. д-р Надя Чернева припомни старта на акцията, започнала на 13 и 14 декември 2010 г. в Ректората и Нова сграда като Рождественски благотворителен базар. Студенти от специал-

ностите Руска филология, Руски език и български език, Руски език и западен език приготвиха по рецепти от руската кухня вкусни ястия, които можеха да се опитат или да бъдат закупени. Благородното начинание продължи на 21 декември.

Д-р Чернева благодари на всички за съпричастността им към идеите и ценностите на Фонд „Руският мир“, за отзивчивостта към чуждата болка, за ентузиазма

и готовността за участие в благородната инициатива, която кара хората да се чувстват по-добри и по-силни.

Своеобразна кулминация на вечерта беше изненадата, подготвена за Красимир Теохаров от членовете на Студентския съвет. Веселина Джингарова, студентка в 4. курс, РЕЗЕ, му подари тениска, на която бяха написани пожелания към него от присъстващите.

Представители на пет университета участваха в студентските четения, организирани от катедра „Етнология“

Свобода СТОЕВА

На 11 и 12 март Пловдивският университет, в лицето на катедра „Етнология“ към ФИФ, бе домакин на Студентски етнологички срещи „Теренът – пространства и хора“. Етнологичките срещи продължават традицията на ежегодните Четения на младите фолклористи, етнологи и антрополози, провеждани в нашия университет до 1999 година, и имат за цел да предоставят на студентите по етнология и антропология от всички университетски центрове в България поле за среща и дискусии върху основни за тези науки проблеми.

В конференцията взеха участие студенти от пет университета: ПУ „Паисий Хилендарски“, СУ „Св. Климент Охридски“, Нов Български университет, Университет по библиотекознание и информационни технологии и ЮЗУ „Неофит Рилски“. Организатори на конференцията бяха преподаватели и студенти от катедра „Етнология“ към Философско-историческия факултет.

Темите бяха разделени в няколко панела, част от обща-

та идея на конференцията, но и предоставящи възможност за различен, интересен и друг поглед към общата тема „Теренът – пространства и хора“. Модулите, в които бяха прочетени 37 доклада на студенти, бяха: *Теренът – методи и етика, Теренът – стереотипи и политики, Теренът – места и общности, Теренът – рационално и ирационално, Видове терени и техните употреби.*

Сред слушателите на срещата бяха известни български

Работен момент от етнологичките четения

учени като доц. д-р Красимира Кръстановна – ръководител на катедра „Етнология“ към ПУ, доц. д-р Веселин Тепавичаров – ръководител на катедра „Етнология“ към СУ, проф. д-р Валерия Фол от катедра „Културно-историческо наследство“ на УниБИТ.

Докладите ще бъдат събрани в електронно издание.

За пореден път българската наука доказва своята легитимност и сериозност в полето на етнологията и антропологията. Пловдивският университет може и трябва да се гордее със своите възпитаници и преподаватели, които изграждат облика на една модерна, развиваща се и перспективна наука!

Студенти и авиатори отпразнуваха заедно петдесетгодишнината от първия полет на човек в космоса

Центърът за руски език и култура към Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ и Авиобазата Граф Игнатиево отбелязаха с авиошоу на 17.03.2011 г. знаменателни юбилеи: 60-годишнина от създаването на базата и 50-годишнина от първия полет на човек в космоса. С автобуса на Университета беше осигурено участието на всички желаещи студенти, преподаватели и служители.

Програмата на авиошоуто включваше тържествена церемония с връчване на отличия на заслужили офицери и почетни знаци на командира на Авиобазата Граф Игнатиево бригаден генерал Цанко Стойков, показ на авиационна, специална, самолетообслужваща, РТВ и КИНтехника, самолети от леката авиация и комплекси от ЗРВ,

Студенти и преподаватели от ПУ заедно с командира на Авиобазата Граф Игнатиево

представяне на местата и етапите на организиране и провеждане на полети в сградата на КДП, посещение на музея на базата.

Директорът на Центъра за руски език и култура гл. ас. д-р Надя Чернева връчи Поздра-

вителен адрес на командира на авиобазата, като увери, че това добро начало е гаранция за общи бъдещи успехи и пожела мирно небе, нови висоти и хоризонти.

Следофициалната част бяха поднесени цветя на паметника

на летеца, беше предоставена възможност за разглеждане на всякакъв вид авиационна техника и разрешено фотографичането в нея. Най-атрактивната част от мероприятиято бяха полетите на изстребители МиГ-21 и МиГ-29, на леката авиация, както и футболна среща между отборите на летателния и техническия състав за Купата на Командира на авиобазата. Най-удовлетворени бяха студентите от 3 и 4 курс РФ и БЕРЕ, които с лекота превеждаха от руски на колелите си инструкциите за управление на самолетите и забраните към тях. Срещата завърши с обща снимка с командира на Авиобазата Граф Игнатиево, който раздаде автографи с пожелания „за изстребителен успех в живота“.

Защо учим български език?¹

Резултатите от анкета със студенти в Масариковия университет – Бърно, Чехия

Изучаването на български език в Масариковия университет в Бърно има дългогодишна традиция, като специалност българистиката съществува повече от 50 години във Философския факултет. За този почти половин век има доста голям брой чешки студенти, които са изучавали български език под някаква форма – или в специалността българска филология, или като факултативен предмет в рамките на друга специалност, а през последните години и като задължителен предмет в рамките на специалността балканистика.

Тези студенти споделиха с нас защо избираха да учат българска филология (или изобщо – български език), какви са техните мотиви, тъй като следването на т. нар. „малки“ филологии изисква определена нагласа и специфично отношение както към самия език, така и към средата, народа, менталитета, културата, държавата, към целия български микрокосмос. Решихме чрез анкета да се опитаме да установим основните мотиви за това студентите да започнат, а и да продължат да изучават български език. Интересувахме ни дали изобщо са имали някакви предварителни познания и представа за държавата и езика, който започват да учат и, най-общо казано, защо са предпочели именно българския, а не някой друг „малък“ европейски език. Също така искахме да установим техните нагласи, очаквания и желания за професионалната им реализация.

На студентите 1. и 4. курс българска филология през академичната 2009/2010 година зададохме следните въпроси: **Защо избрахте да учите български език?; Знаехте ли нещо за България преди да започнете да учите български език (ако да, отговорете накратко какво); Българският език труден ли ви се струва? Ако да – защо?; Искате ли Вашата професионална реализация да бъде свързана с българския език? (ако е така, каква е Вашата представа?).**

Не при всички, но при голям процент от студентите се срещнахме с предварителни позна-

ния за България и българското, за конкретен допир до България и българите и оттук породена мотивация за следване именно на тази специалност. Тук можем да уточним, че първите контакти на чешките студенти с българското (при тези, които не са от български произход и нямат никакви родствени връзки в България, които да опосредстват приемането и самия контакт с българското) са се осъществили главно благодарение на посещението им в България като туристи. Разбира се, често срещан отговор на първия ни въпрос е посочването на факта, че българският език е един от „малките“ европейски езици, че е екзотичен език и че на пазара на труда няма толкова много специалисти и затова студентите предпочитат, че ще намерят начин за професионална реализация (като отново посочват най-често областта на туризма и преводите). Друг фактор, който студентите посочват като привлекателен, е, че не са необходими никакви предварителни познания, за да се започне ученето на български език – това е другата прагматична гледна точка. Някои студенти посочват общия си интерес към славянските езици, който е подбудил интереса им и към българския език. Във всеки курс българска филология има студенти от смесени бракове или чистокръвни българи, при които мотивацията за следването им е прозрачна. Някои от тези студенти дори посочват конкретните хора (от семейството си и т.н.), които са

Студенти българисти, 2010 година

послужили за импулс да изберат тази специалност (роднини, познати и т.н.), или факти от ежедневието (харесване на българската кухня или дори курioзно (или не чак толкова курioзно) се появява отговорът за популярността на телевизионния канал *Планета*).

На въпроса **Знаехте ли нещо за България преди да започнете да учите български език? (ако да, отговорете накратко какво)** студентите посочиха доста еднотипни отговори без конкретни данни, въпреки експлицитното ни желание да посочат с какви именно знания са дошли в университета. Болшинството от студентите казват, че са знаели малко неща, които са научили от часовете по география и история в средните училища (за съжаление малко от отговорите съдържат нещо конкретно, само един студент посочва, че знае повече за земеделието и за розовото масло, друг споменава единствено кирилицата като графична система). Други споделят, че знаят основната информация за България, тъй като вече са я посетили (отново без да посочат конкретни факти). Някои от студентите от българска филология посочват, че са знаели, че това е страна с красива природа, отлична кухня и морски курорти. Един от студентите отговаря, че не е

знаел нищо, само че при отговори „да“ и „не“ българите кимат „на обратно“ и това му се е сторило симпатично. Експлицитно някои посочват, че са знаели само основните географски данни, но нищо за езика, културата, традициите, обичаите. В някои от отговорите е посочено, че студентите са познавали българската култура и менталитет и знаят, че българите са много мили и сърдечни. Разбира се, съвсем различна е ситуацията при студентите от смесени бракове или български произход – техните познания за България и българското са обусловени от семейната среда.

Интересни са отговорите на въпроса **Българският език струва ли ви се труден? Ако да – защо?** Очаквахме, че повечето студенти ще дадат положителен отговор, имайки предвид главно граматичните категории, с които се срещат в процеса на обучение и които нямат еквивалент в чешкия език. Нито един от студентите не каза, че изучаването на българския език го затруднява много. След първоначалната необходимост да се привикне към новата графична система (която се преодолява изключително бързо), разбира се, повечето студенти посочиха като проблематичен вечния „препъникамък“ –

¹ Пълният текст на изследването е публикуван в сборника „Обучението по български език като чужд в славянски и неславянски контекст“, Бърно 2010 г.

Тринадесета национална научна конференция за студенти, докторанти и средношколци „СЛОВОТО – МИТОВЕ И (БЕЗ)КРАЙНОСТИ“

Конференцията ще се проведе на 19 и 20 май 2011 г. в гр. Пловдив (Дом на учените, ул. „Митрополит Паисий“ № 6). Заседанията ще се организират в две основни секции – по езикознание и по литературознание (за бакалаври, магистри и докторанти). Текстовете на докторантите, както и всички отличени доклади ще бъдат публикувани в сборник. В рамките на форума ще бъде обособена и трета секция – *Дебюти*, в която ще бъдат представяни доклади на ученици от средните училища по въпроси, свързани с различни езици и литератури.

Обемът на представените научни разработки не трябва да надвишава 10 стандартни машинописни страници, а времето за устно резюме – 15 минути. Сроктът за заявяване на темите е 10.05.2011 г.

Форма за заявка за участие онлайн може да намерите на адрес <http://lingvclub.slovo.uniplovdiv.bg>.

Заявките изпращайте на адрес:
4000 Пловдив, ул. „Цар Асен“ 24, ПУ „Паисий Хилендарски“,

Катедра по български език, доц. д-р Красимира Чакърова, e-mail: Linguistic.Club@gmail.com, тел. 032/ 261 250 (за секция „Езикознание“);

или Катедра по история на литературата и сравнително литературознание, доц. д-р Татьяна Ичевска, тел.: 0889 28 62 48, e-mail: Ichevska@yahoo.com, (за секция „Литературознание“).

➤ от стр. 18

членната форма, или богатата система на глаголните времена. Поне от техните отговори можем да съдим, че граматичната структура на българския език не ги затруднява и бързо свикват с характера и особеностите на един славянски, но все пак аналитичен език.

Като отговор на въпроса на студентите от магистърската степен **Защо решихте да продължите изучаването на български език?** вече наблюдаваме много силен елемент на лична мотивация и интерес към самия език. Най-често е желанието за усъвършенстване на придобитите до момента знания, като доста отговори съдържат продължението – защото изучаването на български език ми харесва. Студентите споделят факта, че след преминаването на известна степен на владееене на български език за тях светът, който се открива чрез българския език, става много по-привлекателен – самото опознаване на България, българската литература, култура, обществен живот вече не представляват проблем за тях. И съответно опознавайки българското, желанието да се усъвършенстват в езика нараства. Разбира се, много от студентите посочват и изцяло лични причини, а именно новосъздадените познания и контакти в България, и това ги мотивира да се усъвършенстват за по-нататъшната комуникация. Разбираемо е, че се появява и прагматичната нотка – получаване на титлата магистър. Може да се каже, че мотивираността на студентите

Защо учим български...

На стаж в Пловдивския университет

те в магистърската степен определено преобладава над, меко казано, неутралното отношение в бакалавърската степен, което, разбира се, доста улеснява работата на техните преподаватели.

За нас беше интересно да установим как виждат бъдещата си професионална реализация самите студенти. На въпроса **Искате ли Вашата професионална реализация да бъде свързана с българския език? Ако да – каква е Вашата представа?** получихме интересни отговори. Някои от тях посочват, че нямат конкретна представа как биха могли да се реализират, че биха искали да работят по специалността си, но не знаят дали ще имат тази възможност. В повечето случаи студентите искат да работят в областта на туризма или да станат преводачи, като не посочват превод на художествена литература, а реализация на придобитите преводачески умения в частния сектор – като преводачи към преводачески агенции

или в бизнес контактите както между България и Чехия, така и в рамките на международни корпорации (посочени са Lufthansa, IBM, Motorola). Някои студенти (най-вече от български произход) виждат своята реализация и в областта на дипломатията – като служители в чешкото посолство в България или в българското посолство в Чехия. Интересно е, че студентите не посочват никакви други области от социалния или културния живот, които са привлекателни за тях при бъдещата им работа – само един път срещаме отговор журналистика, но и той е по-скоро свързан с превода, а не със самата журналистическа работа (студентката иска да превежда от български на чешки новини от България). Една от студентките иска да бъде преподавател по чешки език в български университет, никой друг не свързва професионалното си поприще с преподавателската професия. Интересна е представа-

та на една от студентките, която като второ висше образование следва специалност дентална хигиена и тя представи най-конкретно виждане за това как би могла да съчетае двете (привидно отдалечени на светлинни години) специалности – като сътрудник на чешки производители на материали за дентална хигиена и тяхното пускане на пазара в България, което е свързано с преводи, доставка, презентация на продуктите, а също и желанието си да работи в някоя дентална клиника в България.

Студентите от специалност българска филология използват сътрудничеството на Масариковия университет с Пловдивския университет най-вече в рамките на програмата Еразъм и на междууниверситетския договор. По време на своето обучение в България те посещават лекции и упражнения, предназначени за слависти и българи, проявяват интерес и към специализирани курсове, отговарящи на съвременните нужди за професионална комуникация между европейци от различни страни: европейска терминология на български, езикът на бизнеса и туризма, езикът на медиите, юридическа терминология, специализиран превод. Нашето искрено желание като преподаватели е увеличаването на броя на „лобистите“ на българската култура чрез изучаването на нейния език, на създаването на пропагандатори на България и българското в тяхната родина – Чехия.

Елена Крейчова,
преподавател по български език, Масариков университет

Поетична вечер в памет на

„С посрещането на Първа пролет ние изразяваме надеждата си, че красивите неща винаги ще се завръщат при нас“ – с тези думи Десислава Димитрова откри вечерта, посветена на поета Добромир Тонев. Събитието, организирано от Лингвистичния клуб „Проф. Борис Симеонов“, се състоя на 22 март в емблематичната за пловдивската филология 10. аудитория.

Сред присъстващите имаше видни пловдивски писатели, журналисти от различни медии, много студенти и ученици – най-радостното в случая, защото организирането на тази среща целеше именно младите хора да се запознаят с творчеството на починалия преди десет години Добромир Тонев, който е и възпитаник на Пловдивския университет.

Водещата и сценарист на събитието Десислава Димитрова покани първи на трибуната един от най-изтъкнатите специалисти по съвременна българска литература – доц. д-р Владимир Янев, който представи няколко фрагмента, свързани и с последното четене на Добромир Тонев в Университета през 2001 г.

Творби на Добромир Тонев бяха изпълнени от Иво Ганчев, студент по английска филология и член на Лингвистичния клуб, и гл. ас. Ивана Колева, преподавател в Катедрата

по естетическо възпитание на Педагогическия факултет.

За студентските години на Добромир Тонев разказа проф. д-р Огнян Сапарев, който тогава е бил ръководител на Литературния клуб „Гео Милев“. Писателят Здравко Попов сподели някои от многобройните им истории, свързани с „Кристал“ и други сакрални места за пловдивската бохема. Поетът Иван Вълев припомни моменти около работата в Издателство „Христо Г. Данов“, където е и редактор на първата книга на Д. Тонев „Белег от подкова“. Настоящият ръководител на Поетическа академия „Добромир Тонев“ Николай Гюлев и София Несторова от ИК „Жанет 45“ също бяха сред специалните гости на вечерта. Поради невъзможност да присъства писателят Христо Карастоянов беше изпратил свой текст, посветен на първата публикация за Добромир Тонев в ямболския вестник „Народен другар“, където става дума за негови успехи по конна езда. Текстът беше прочетен пред аудиторията от студентката Таня Пеева.

Организаторите от Лингвистичния клуб с ръководител доц. д-р Красимира Чакърова заслужиха поздравленията на препълнената аудитория за прекрасната поетична вечер, която подариха на Пловдив.

Иво Ганчев

Петър Кацаров

ИЗ „РЕДЗЕНЗИЯ НАД НИЩОТО“

На Добромир Тонев

„...Навярно ще се събера след време –
след век или след ери...“

Стихът за шестоъгълното ехо...,
камила..., пустинята от злато...
и всяко тайнство на Сесар Валехо
терзаеха тогава мисълта ти.

Сега – в пръстта открил квадратна нула,
с която всичко почва отначало –
възпяваш от въздушната си кула
самия Бог, елейното му тяло.

И Онда-та те свежда там, където
проглеждат всички с хляба ни насъщен
и рибите...
А твоят род, поете...? –
към своя първообраз да се връща.

Добромир Тонев

ТЕЗА

След тебе злото диша като хрътка.
(Доброто е обществено понятие.)
Разтвориш ли ръцете за прегръдка,
ти вече си удобен за разпятие.

Веднъж ли сме умирали от жажда,
докато сме се давали на плитко?
Животът ражда първите миражи
в мъглицата над детското корито.

Човекът има правото на полет,
дори когато тялото му крета.
Аз неведнъж съм хващал морска болест
от плуване в измислени морета.

И кръговете сини под очите ми
не са от нощни пирове със музи,
а белег от биноклите, с които
поддържам денем своите илюзии.

Усилията винаги си струват,
дори когато раждат нова жажда.
Колхида може би не съществува,
но тихо, да не чуе екипажа.

Мая Дългъчева

ДОВИЖДАНЕ В КОЛХИДА

„Ще ти дам една кожа, през която
хората да те виждат отвътре. И да нямаш
никакви тайни. Ти принадлежиш на всички.
Ти си само светлина.“
Одисеас Елитис

С този цитат започва поемата си „Арго на светлината“ Добромир Тонев. Последните ѝ строфи са:

„Под сметките на своите биографи
поетът ще постави сам чертата
на хоризонта. И ще отпътува
да търси пристани за светлината.
Над златното ѝ руно ще будова,
под сребърната завист на луната.“

Така преминава Поетът през живота си – сам, болезнен, гол и уязвим. Загледан в някакво свое Някъде, търсещ своето златно руно. Споделя с нас пътя си чрез словото. Думите му ни правят по-малко самотни и малко по-добри. Той отминава още по-сам. Трупата болки, изплаква светлина... Додето премине чертата на хоризонта.

Тогава гръмват възгласите: „Поетът е мъртъв. Да живее Поетът!“ Тогава славата се спуска като ореол над главата му. Тогава се сеща, че сме оцелявали с неговите стихове, че любопитно сме оглеждали умисления му силует, че е бил на един дъх разстояние... А не сме му казали, че е нужен.

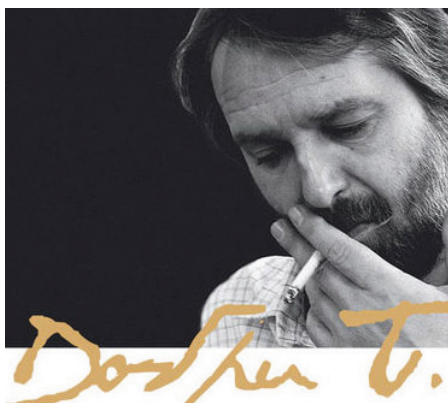
Дано ни прости мълчанието и самотата си. И дано е по-щастлив там, в своята Колхида. А ние ще продължим да търсим пътя, следвайки дирята светлина и поезия... С един поет по-сами. С един поет по-близо.

Добромир Тонев

(1955–2001)

Роден в Ямбол, той е сред лидерите на студентския литературен клуб „Гео Милев“. Повече от двадесет години е редактор в ДИ „Христо Г. Данов“. Първата му стихосбирка „Белег от подкова“ (1979) е посрещната възторжено от читателите и критиката, отличена е с национална награда за дебют, поетът е приет в Съюза на българските писатели. Утвърждава се като самобитен лирик чрез стихосбирките „Нежна машина“ (1984, награда на СБП за поезия), „Свиждане със светлината“ (1990), „Арго“ (1994, награда „Пловдив“ за литература). Той превежда стиховете на Владимир Висоцки, издадени в книгата „Нерв“ (1984).

Творческите му изяви са свърза-

ни и с хумора и сатирата: „Под седлото на Пергаса“ (1998) – поетически шаржове на известни пловдивчани, смешна-

та новела „Крахът на един кокошарник“ (2000), „Голямата лудница“ (2002) – лирически злободневки, печатани в редовно поддържаната литературна страница във вестник „Пловдивски новини“ и издадени посмъртно. Посмъртно излиза и книгата с фрагменти „Обратната страна на иконата“ (2001). Поетът редактира множество книги, съставител е на „Антология на пловдивската любовна лирика“ (1996), „Поетически сборник“ (1998), „Друга вода“ (1998), ръководи литературен клуб „Гео Милев“, основава и ръководи Националната младежка поетична академия в Пловдив, днес носеща неговото име. **Почти всичко, създадено от Добромир Тонев, е представено в тома „Събрано“ (2008).**

Няколко фрагмента за Добромир Тонев

Владимир Янев

На 29 януари 2001 в претърпаната 8-ма аудитория на университета се състоя поетическа вечер на Добромир Тонев. Кой да е подозирал, че е последната?! Сега откривам в архивата си някои наброски от казаното тогава. Те послужиха за основа на по-обширната портретна статия за поета, включена в книгата ми „Българска литература след Първата световна война“.

Ужасът от смъртта го преследва. (За този ужас Хайдегер отбелязва, че е в нас и само спи.) Поетът непрекъснато събужда ужаса, съживява смъртта. Опасна е тази игра – обратна на древната ритуалност при погребването на мъртвите с оставяне на предмети от техния бит, за да им служат в отвъдния живот. При Добромир Тонев е иначе – предметите на смъртта се редят в отсамното, те са одухотворени от дишането на живота. Не бих казал, че е много успокояващо. Но е привличаща тази способност за одухотворяване на небитието.

В поезията на Тонев смъртта е „обективният корелат“, събитието, преподреждащо бита в битийната многозначност на лирическите внушения. Тя е всеобемаща категория – „нищо повече от смъртта“; естетизиран ужас – „ще дойде моята черна хрътка – със мириса на восък и на чам и с хладна станиолова прегръдка“; критерий за доброто и истинското, „щом ни размножи тревата със безшумните си версии“; натрапчива констатация – „Погребаната мисъл за смъртта възкръсва, за да напомни, че оттатък няма нищо.“

Дори любовният екстаз поражда такъв въпрос:

*Смъртта ли ни държи за раменете
и ни задвижва, за да я зачеваме?*

Рефлексите „memento mori“ са повторително разпластени в стиховете на Тонев. Разбира се, темата за смъртта е изконно поетическа и все пак едва ли някой от съвременните автори след Александър Геров я е разработвал така настойчиво. При поета от 40-те години на XX век ужасът е интимизиран, небитието е дълго обживявано и затова лишено от сакралност, докато при Тонев смъртта буди любопитство – по-скоро страхливо, отколкото доверчиво. Честото прескачане на оградата между Отсам и Отвъд не успокоява. Не утешават сентенции от рода на „О, гробът е една квадратна нула, с която всичко почва отначало“. Твърде крехки са и упованията в кръговрата на битието, така красиво изразени в „Ако решиш да ме извадиш пак от нищото“.

А може би чрез красотата се спасяваме от ужаса, че сме смъртни?

В този смисъл един много характерен за Тонев мотив е мотивът за голотата. Раждането, любовното и смъртта – най-важните в човешкото битие – са и най-„голите“. Към тях Тонев прибавя и голотата на творчеството. И не е чудно, че подобно съчетание на голостта се наблюдава в най-напрегнатите му творби. Ето един пример:

*Днес думите са само облекло,
което ни съблича неусетно.
И затова на смъртното легло
е гол като новороден поета.*

Голотата е страдание, но тя е и истина. Не трябва да се плашим от нея, но и не си заслужава излишно да се прехласваме пред формите ѝ. Тук е необходимо проникване, живеене в нейните обеми. А иначе „обличането“ за Тонев винаги е свързано с

ритуала на смъртта. Така е в поемата „Арго на светлината“, където прозрачната и светла кожа поставя живия поет в ужасна опозиция спрямо „облечения“ мъртъв свят.

Всъщност, не е ли поетът един гол цар? Разбира се – той е и детето, което вика, че царят е гол...

Тайният говор на поезията, нейното „арго“ е задължително многозначен. И самото заглавие на стихосбирката „Арго“ пресича две значения – на тайния говор и на явното аргонавство. Двете значения са обединени в образа на Словото. То е, което надделява над Смъртта, без да има нахалната претенция да я зачеркне. Словото е единичното оправдание на СЕГА, защото има магическото предназначение да го изпълни със същините на ПРЕДИ. Културата не признава поражението си пред цивилизацията, поетическата интуиция отказва да се подчини на рационализиращия сциентизъм.

„Корабите снажни на Словото с безкрайното се срещат“ – ето го отново възродения свят на приказното и романтичното, свят, в който животът тържествува в най-истинските си и вълнуващи форми. Подобно на къпещото се в реката „русо схващане за нещата“, такова слово не признава властта на „логиката и предразсъдъците“, то е „варварско“, тоест естествено и първично. То е изходът от мрачната пещера, в която се провиждат само сенките на идеите, към жаркото слънце на идеала.

Явно е, че в случая перифразирам символиката на Платон, макар че философът е отказал място на поетите в своята идеална държава. Може би е имал основание – те са държава в държавата. Ако създавания им са като тези на Добромир Тонев, тя няма да остане без доброволни поданици.

Портрети

Роман Якобсон

Портрети

Десислава ДИМИТРОВА

Роман Якобсон е роден на 11.10.1896 година в Москва „на няколко крачки от Кремъл“.

Завършва елитния Лазаревски лицей за източни езици, където се заражда интересът му към славянския фолклор. По-късно ще разработи статии, посветени на проблемите на езика на народното творчество, в това число и за българския епически стих.

През 1915 година се записва в Московския университет, където се среща с двама велики филолози: езиковед Филип Фортунатов и палеограф Вячеслав Щепкин.

Приносът на Якобсон в световната хуманитаристика не би бил същият, ако не съществуваше Московският лингвистичен кръжок. Включващ в себе си не само лингвистите Н. С. Трубецкой и Н. Ф. Яковлев, но и поетите Маяковский, Хлебников, Пастернак, както и етнографи и философи, Московският кръжок изиграва огромна роля във формирането на разностранните интереси на Якобсон. Приятелството му с поетите футуристи го подтиква към писането на стихотворения. Макар и да не остава в културното наследство на двадесети век като поет, той все пак написва няколко творби, под които поставя псевдонима „Алягров“.

По това време в Санкт Петербург се събира и ОПОЯЗ – предимно литературоведи, които търсят отговори на въпросите, свързани с поетическия език. Якобсон прекарва един семестър в университета в Санкт Петербург и активно участва в срещите на ОПОЯЗ. Тогава, около края на войната, той пише статиите си „Футуризмът“, „Задачите на художествената пропаганда“, „Новото изкуство на Запада“, „Дада“, както и първата си славистична работа „Бележка за старобългарското стихосложение“.

С рухването на няколко големи европейски империи се поставя началото на независимо съществуване на нови славянски държави. Интересът към славистиката е съживен. Нейни дейци се организират в кръгове, които модерно поглеждат към завещаното от Шафарик и Добровски.

През 1920 година Якобсон напуска Русия и се установява в новата Чехословашка република. Среща се с В. Матезиус и заедно с други изтъкнати филолози и изкуствоведи през 1926 създават известния Пражки лингвистичен кръжок. Методът на кръжока се определя от самите му членове като функционално-структурен, защото се изгражда върху разработката на понятията „функция“ и „структура“. От 1929 г. започват да се издават и „Трудове на Пражкия лингвистичен кръжок“, които са спрени през 1939 г.

В Прага през 1921 г. Якобсон издава своята известна книга „Най-новата руска поезия“, в която дава израз на ран-

ните си авангардни идеи за поетическия език, здраво свързани с идеите на Московския лингвистичен кръжок и ОПОЯЗ. Успоредно с непосредствените си езиковедски занимания ученият продължава

изследванията си върху старославянската поезия, редактира чешкия превод на Пушкиновите съчинения и пише няколко забележителни статии за поета, анализира българския петостъпен ямб в сравнение с руския.

В проведения през 1929 г. в Прага Първи международен конгрес на филолозите слависти Якобсон взема участие в литературноисторическата секция, където представя идеите си по проблема за литературознанието и лингвистиката.

Благодатната обстановка в Чехословакия обаче е нарушена от предстоящата нова война. Якобсон емигрира последователно в Дания, Норвегия и Швеция, където се занимава усилено с източни езици и общо езикознание

и издава труд върху афазията. В Дания се среща и с Л. Йелмслев.

През 1941 г. отпътува за САЩ. От 1942 до 1946 е професор по общо езикознание в Ню Йорк. Там чете лекции наред с големия реформатор в културната антропология Клод Леви-Строс. В 1943 г. е основан и Нюйоркският лингвистичен кръжок, чиято дейност се съотнася с тази на Московския и Пражкия лингвистичен кръг, и благодарение на Роман Якобсон поддържа континуитета на световната езиковедска мисъл. В САЩ ученият живее и работи в продължение на много години. От 1949 до 1967 г. преподава последователно в Харвардския университет и в Масачузетския технологически институт. Тук той отделя особено внимание върху връзките на лингвистиката с другите науки. С дейността си в САЩ Якобсон допринася много за развитието на филологията и славистиката зад океана. Последните години от живота си прекарва в Кеймбридж, където през 1982 умира. Погребан е там, а на плочата му е поставена кратка, но достойна епитафия на английски език: „Роман Якобсон, руски лингвист“. Според негови изследователи с кончината му филологията навлиза в своя fin de siècle.

* На конгрес на славистите във Варшава се случило да го блъсне кола. Паднал на улицата и завикал „Помощ!“ на седем езика.

* Докато Ана-Мария Тотоманова превеждала текстове на Якобсон от английски, през цялото време имала впечатлението, че го прави от руски. Руски изрази ехтели в главата ѝ. След като споделила с професор Рикардо Пикио впечатлението си, той ѝ отговорил: „А-а, Якобсон говореше всички езици на руски“.

* Имал е съпруги от всички по-представителни славянски нации, с изключение на българската.

* Веднъж Якобсон бил поканен от Дора Габе в толбухинските ѝ вилаети. Искала жената, както казваме у нас, да се представи. Показала му домашни гъски. Той ѝ отвърнал нещо, след което тя се сконфузи-

Някои курioзни моменти

ла и никога не отговорила на картичките, които ѝ пра-

щал по някакви празници и тържествени поводи. Едва трийсет години по-късно разбрал какво е означавало онова, което казал. „Имате хубав гъс“ бил казал, предполагайки евентуалното множествено число на гъска. Получило се леко недоразумение. Но той имал смелостта да опитва да говори български.

* Ето и една негова реч, посветена на Набоков – не на творчеството на писателя, а против назначаването му за професор по руска литература в Харвард: „Слонът е огромно животно, но това не е достатъчно, за да бъде назначен като професор по зоология!“, произнесъл се остроумно филологът. Сиреч, какъв е този Набоков, че да бъде назначен за професор по руска литература само защото е руснак и е написал няколко книги.

Нашите социални роли – всичко, което ни свързва

Цветелина МАНТАРОВА

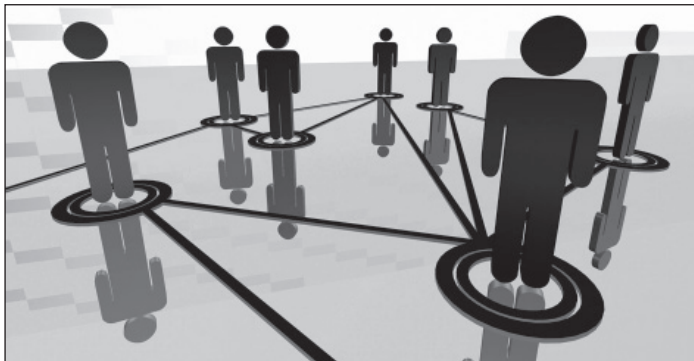
Човекът е като глината – способен е да приеме причудливи форми, изваяни от социалните роли, които той приема при взаимодействието си с другите около него, моделиран от законите, принципите и идеите на своето съвремие, от обществото, което го е създало, отгледало и възпитало.

Концепцията за Аз-образа и неговата същност се разстила в многобройните роли, които той играе на сцената на театъра, наречен живот. Именно тези социални роли, водени от взаимодействието на социалното, психичното, онтогенетичното и културно-историческото развитие, са тези, които ни свързват и режисират спектакъла.

Социалната роля е като пашкул, който обгръща човека и чието разтваряне придава привкус и структуриран модел на поведение и съществуване. В работата си ние сме служители и тази роля ни свързва с нашите колеги. Извън работното място ние сме членове на нашето семейство и този статус ни свързва с нашите деца, съпруг или съпруга, братовчеди и родители. Освен това, разхождайки се по улицата, ние често се срещаме с различни хора, които също са част от нашето ежедневие или приятелско обкръжение; водейки кучето си на ветеринар, ние изпълняваме ролята си на добросъвестен и загрижен собственик на домашен любимец; обаждайки се на полицията по повод на случваща се нередност пред блока, в който живеем, ние обличаме ролята на отговорен и изпълнителен гражданин; давайки своя глас по време на изборите за президент, ние се превръщаме в родолюбец, на който му пука за бъдещето и благосъстоянието на семейството и страната му.

Нашите социални роли са палитрата, която оцветява нашето съвремие, придава му различни нюанси и обогатява пълнотата на взаимоотношенията помежду ни. Именно затова „истински показател на цивилизацията не са размерът на богатството, степенята на образованието, големината на градовете или обилието на реколтата – а обликът на човека, който се възпитават

И „В началото бе Словото“*

в тази страна***. И моите роли са плод на социума, с който си взаимодействам и който определя моето поведение, който ни свързва и ни прави зависими един от друг и значими един за друг.

Днес светът прогресира, развива се, преминава от форма във форма, променя се, понякога се връща назад, после стремглаво се впуска напред, но никогата не спира – върви, прогресира, създава, свързва миналото с настоящето и бъдещето, свързва поколенията, свързва житейските ни истории в спектакъла, наречен живот. Да, това е моят свят – едно безспирно движение, една лудница. И аз съм като него, защото съм неделима част от него, защото имам роля, която целенасочено и устремено изпълнявам и която ме свързва със всичко в нето.

Всичко, което ни свързва, са нашите социални роли – на работното място, в училище, сред семейството, на среща с приятели или на гости у съседите, в клуба по тенис или танци, или когато ходим на кино, когато определяме *relationship* статуса си във *facebook* или изразяваме предпочитанията си към определена марка, изпълнител или музикален жанр, дори когато определяме своите ценности. Социалната мрежа дефинира нашата групов идентичност и ни обвързва с нейните цели, идеи и нагласи.

Аз съм роб на своето време, частица, без която молекулата би се разпаднала, аз съм всичко, което се очаква да бъде – покорен гражданин на своето

съвремие. Това е моята гражданска и обществена същност, тази роля е част от моя колоритен Аз-образ, роля, която задоволява моите потребности и която ме прави част от тълпата, в която се чувствам жива и частлива.

Азът е единство от тяло и богат вътрешен опит, той не е просто свободен електрон, лутащ се из пространството, той е неизменна част от света. Азът е значим за другите и за обществото и е зависим от тях, той изпълнява своя собствена роля в незабравимо лудия театър, наречен живот.

Социалните роли съществуват още от времето на „бандата на тримата“ – Сократ, Платон и Аристотел, и рисуват облика на нашето съвремие. Те са връзката между минало, настояще и бъдеще – строят и задвижват съвременния свят, свързват отделните звена и управляват машината на живота.

Мой съвременник е не този, който се нарежда като потребител на всичко ново, а който сам участва в създаването на новото време, който се възползва в ролята на иноватор, създател и буден деец, който успява да изгради взаимоотношения с хората около него и да свърже живота си с тях.

Всеки от нас е търсач на отговора на един от най-значимите въпроси – Кое е това, което ни свързва? Но отговорът не е еднозначен, той варира, изменя се, потапя се в матрицата на относителността и преминава от форма във форма в зависимост от облика на ролята, която изпълняваме в конкретната ситуация. Да, всичко, което ни свързва, се крие в нас и в същността на това „Кой и какъв съм аз?“.

И ако не беше словото, нямаше да можем сега да говорим за всичко, което ни свързва и да се свържем с тези, с които е свързан живота ни.

И „В началото бе Словото“.

Усилията на Емил Стоянов за европейско образование се увенчаха с успех

Днес, представител на Европейската Комисия отговори на запитване на евродепутата Емил Стоянов от 16.03.2011 г., че след приемането на изменение в бюджета за 2011 г. внесено от Емил Стоянов и Андрей Ковачев, относно въвеждането на гражданско обучение по Европейски съюз в средните училища, ще бъдат предприети няколко мерки в тази насока. Първата е, че Европейската Комисия предвижда да публикува през месец май в рамките на Програмата „Обучение през целия живот“, и в частност програмата „Jean Monnet“, покана за представяне на предложения с цел да се подпомогнат проекти за развитието на обучението по Европейски съюз в училищата.

Следваща мярка ще бъде предприета през втората половина на 2011 г., когато Комисията ще направи проучване, което да установи в кои държави-членки такова обучение вече съществува, до каква степен и под каква форма то е въведено в националните образователни системи.

Това показва, че инициативата, предприета от Емил Стоянов придобива институционален характер и може да се очаква, че през идните години учениците в средните училища на държавите-членки ще започнат обучение по Европейски съюз.

По този повод евродепутатът заяви следното: „Смятам, че е изключително важно младите европейци първо да научат в училище за предимствата на Европейския съюз, а чак по-късно да чуват популистските и ксенофобски изказвания за вредите от него. Така те ще си изградят по-вярна представа за смисъла на европейската политика.“

Цитатите, използвани в есето, са из:

* Евангелие на Йоан ** Мисли на Ралф Уолдо Емерсън

Имаме два бронзови медала от Студентската зимна балканиада

Самуил ЦВЕТКОВ

От 1 до 5 март в к.к. Боровец се проведе Студентската зимна балканиада, организирана от Националното представителство на Студентските съвети (НПСС). Студентските зимни игри се организират за трета поредна година, като се радват на все повече участници. Тази година в Балканиадата имаше над 300 представители от 28 университета, в това число и 6 чуждестранни – от Република Сръбска, Сърбия, Косовска Митровица, Македония, Гърция. Участниците се състезаваха в 5 дисциплини – ски слалом, сноуборд, ски щафета, ски рали и шейни.

В рамките на състезателните дни се проведе и Държавното първенство по ски алпийски

Призьори от балканиадата

дисциплини, в което взеха участие спортисти, състезавали се в Универсиадата в Турция през тази година.

Представителите на ПУ „Паисий Хилендарски“ – Крум Савов и отборът на Петьо Бързаков и

Марчо Паунов, завоюваха два бронзови медала съответно в дисциплините сноуборд и шейни-отборно. Така ПУ се нарежда на 8-мо място сред всички участници в Балканиадата.

На челните позиции се под-

реждат Технически университет – София, Софийски университет и Нов български университет.

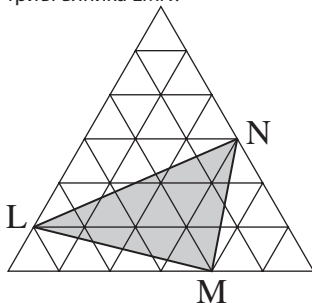
Студентската зимна балканиада уважиха доц. Лазар Каменов – заместник-министър на Министерството на физическото възпитание и спорта, и Любомир Василев – главен секретар в същото министерство, Красимир Вълчев – главен секретар на Министерството на образованието, младежта и науката, Владислав Горанов – заместник-министър на Министерството на финансите, проф. Лъчезар Димитров – ректор на НСА.

С любезното съдействие на домакините от Бороспорт балканиадата се превърна в едно незабравимо изживяване.

ЗАДАЧИ. ГЛАЗОБЛЕСКАРИИ

(математика за всички)

1. Големият равностранен триъгълник е разложен на 36 малки равностранни триъгълника, всеки от които е с лице 1. Колко е лицето на триъгълника LMN?

а) 11, б) 12, в) 13, г) 14, д) 15.

2. Коварен въпрос. Цифрите са: 0,1,2,3,4,5,6,7,8,9. Страниците на книгите номерираме с числа: еднозначни – 9 на брой, двузначните са всичко 90 и т.н. Учителят казал, че за номериране страниците на една книга са използвани общо 387 цифри. Колко страници има книгата?

а) 612, б) 387, в) 165, г) 120, д) 100.

ОТГОВОРИ НА ЗАДАЧИТЕ ОТ МИНАЛИЯ БРОЙ

1. Четирима туристи се нареждат в колона по 24 различни начина: първият се избира от четирима въз-

можни; след това за втория остават три възможности за избор; за третия – 2. Тогава получаваме $4 \cdot 3 \cdot 2 = 24$. В математиката това се нарича: *пермутации* от 4 елемента. $P_4 = 4 \cdot 3 \cdot 2 \cdot 1$.

2. Баркод. Черните и бели ленти се редуват, като броят на черните ленти е с 1 по-голям. Следователно общият им брой е нечетен. Сумата от ширините им е 12, а всяка лента има ширина 1 или 2. Разглеждаме всички разлагания на 12 като сума от нечетен брой числа 1 или 2. Има само 3 възможности.

а) 11 ленти: 1 с ширина 2 мм и 10 с ширина 1 мм. Тази с ширина 2 мм може да се постави на 11 различни места, което прави 11 различни бар-кода.

б) 9 ленти: 3x2 мм и 6x1 мм.

Начините са $\frac{9 \cdot 8 \cdot 7}{3 \cdot 2} = 84$ бар-кода. В математиката това се нарича: комбинации от 9 елемента трети клас.

в) 7 ленти: 5x2 мм и 2x1 мм.

$\frac{7 \cdot 6}{2} = 21$

Общият брой е: $11 + 84 + 21 = 116$ различни бар-кода.

В магазина: на всеки бар-код отговаря определена цена!

Подготвил: доц. д-р Георги КОСТАДИНОВ

Вицария

Изпит по електротехника. Доцентът пита студент:

– Какво е това променлив ток?
– Ами то е един такъв ток... ъ-ъ-ъ... абе няма го, няма го, и после изведнъж като те тресне!

Двама студенти пият:

– Не се притеснявай толкова, ако ни изгонят от университета ще върнем бутилките и ще се запишем платено.

Един студент дълго уговарял своя колежка да му дойде на гости:

– Ела у нас, да пийнем чай?

– Не искам.

След някой-друг ден пак:

– Ела у нас да пием чай?

– Не искам.

Най-накрая един ден колежката се съгласила. Тръгнали към квартирата на студента и минали покрая една аптека. Колежката казала:

– Я дай да влезем за малко в аптеката?

– Защо?

– Ами да купим нещо за чая...

Професор изпитва бъдещ юрист.

– Разяснете ми понятието „измама“ – казва професорът.

– Измама ще бъде, ако ме скъсате, господин професоре.

– Какво искате да кажете?

– Ами, според закона, всеки, който използва незнанието на другия в негова вреда, може да бъде обвинен в измама...